2021

Demokratiuppdraget

Slutrapport

Dnr: 1.3.8-2020-595

Regeringsuppdrag från Kulturdepartementet

Uppdrag till Sametinget att stärka samers förutsättningar att delta i demokratiska beslutsprocesser och i det offentliga samtalet

SAMETINGET | Box 90, 981 22 Giron/Kiruna. Tel 0980-780 30, kansli@sametinget.se

Förord

Sametinget fick under 2020-2021 i regeringsuppdrag att genomföra folkbildande och kunskapshöjande insatser som bidrog till att stärka samers, särskilt unga samers, intresse och möjligheter att delta aktivt i demokratin och dess beslutsprocesser och i det offentliga samtalet. Uppdraget syftade särskilt till att nå personer som inte deltog aktivt i politiskt arbete eller kände sig delaktiga i demokratin. Initialt knöts aktiviteterna till anmälan för sameröstlängden 2020, därefter till sametingsvalet 2021 och slutligen till beslutsprocesser på kommunal, regional och nationell nivå, samt till den partipolitiska debatten inför allmänna valen 2022. Uppdraget påverkades i hög grad av coronapandemin och de flesta aktiviteter genomfördes digitalt, fram tills hösten 2021. En politisk styrgrupp och en arbetsgrupp med representanter från Sametingets ungdomsråd knöts, utöver projektledaren, till uppdraget.

Uppdraget bidrog bland annat till framtagandet av ett magasin: ”Ung och delaktig” som trycktes i 3000 exemplar och distribuerades till mötesplatser för unga samer, samt till unga personer i sameröstlängden. På webb och i sociala medier presenterade uppdraget bland annat animerade filmer, digitala föreläsningar, reportage, samt två demokratikalendrar och en podcast som några exempel på genomförda aktiviteter. Uppdraget fokuserade därtill särskilt på tillgänglighet, där syn- och teckenspråkstolkade filmer med fokus på demokrati togs fram. Sametinget undertecknade i början av 2021 ”deklaration för en stark demokrati” och uppmärksammade på flera sätt under perioden demokrati för unga samer, både i digital och i fysisk form. Som avslutning på uppdraget reste projektledaren, ungdomsrådet och delar av styrgruppen till Mänskliga Rättighetsdagarna i Göteborg som i december 2021 fokuserade på mänskliga rättigheter och demokrati. Resan utgjorde en kunskapshöjande insats med relevans i sammanhanget, utifrån tyngdpunkten på demokrati och mänskliga rättigheter, samt en möjlighet att sprida kunskap om uppdraget.

Demokratiuppdraget var inte ett värdeneutralt uppdrag, utan ämnade stärka och värna de demokratiska idealen vilka utgör en central samhällelig värdegrund. Samtidigt genomfördes demokratiuppdraget i ett komplext demokratiskt sammanhang som påverkas av flera yttre, historiska och nutida faktorer som påverkar demokratin och de demokratiska rättigheterna för det samiska folket. En av uppdragets viktigaste uppgifter blev därmed att kontextualisera insatserna och göra dem relevanta i ett samiskt, demokratiskt sammanhang som präglas av diskriminering, kolonialism och statliga övergrepp i en tid där dessa omständigheter alltmer lyfts fram.[1] Förhoppningen är att uppdraget, trots de förutsättningar som omhuldar samisk demokrati, bidrog med ökad kunskap och inspiration att delta i de demokratiska processerna - särskilt för unga samer, samt att uppdraget bidrog till ökade kunskaper och ett ökat intresse för de rättigheter som följer av urfolksrätten - för urfolket samerna i Sverige.

Giron/Kiruna 2022

Fredrik Österling
Kanslichef Sametinget

Ylva Holmberg
Projektledare/skribent

[1] Regeringsbeslut togs den 3/11-2021 om att tillsätta en sanningskommission för det samiska folket. Svenska kyrkan framförde en officiell ursäkt den 24/11-2021 utifrån kyrkans övergrepp mot urfolket samerna.

Innehållsförteckning

Förord ... 1
Tidigare kunskap om unga samers delaktighet ... 3
Arbetet med Sametingets demokratiuppdrag ... 5
Insatser under hösten 2020 ... 5
Insatser under våren 2021 ... 6
Insatser under hösten 2021 ... 8
Sammanfattning och slutsatser ... 12
Pandemin och digitala insatser: hinder eller möjlighet? ... 12
Variation och bredd i uppdragets kommunikation ... 13
Tillgängliga insatser för demokratiskt deltagande ... 13
Synliggörande av samiska frågor för demokratin ... 14
Det ena föder det andra: om indirekta effekter ... 15
Vikten av att uppmärksamma samer utanför Sápmi ... 15
Medborgardialog för ökad demokrati ... 15
Dialogcafé som ett sätt att nå unga ... 16
Uppdraget i siffror ... 17
Film om sametingsvalet ... 17
Andra siffror att lyfta fram ... 18
Ökad synlighet i sociala medier och fler unga följare ... 18
Enkät till unga i Sametingets röstlängd ... 19
Slutord ... 28
Referenslista ... 30
Externa referenser ... 30
Interna referenser ... 32
Sametingets hemsida ... 32
Samer.se/Samiskt informationscentrum ... 33
Sociala medier ... 33

Tidigare kunskap om unga samers delaktighet

Barnombudsmannen i Sverige och Finland och Barneombudet i Norge presenterade 2007 rapporten ”Rätten till delaktighet för samiska barn och ungdomar” utifrån ett projekt som gav samiska unga i åldrarna 13-18 år möjlighet att uttrycka åsikter om sina liv. Underlaget baserades på 171 barns åsikter som samlades in genom enkäter, intervjuer, diskussioner och workshops. Resultaten visade att det fanns likheter mellan ungdomarnas upplevelser, i de olika länderna. Några av de frågor som lyftes fram i rapporten var:

- Att föräldragenerationernas anpassning till majoritetssamhället påverkade möjligheten att utveckla språk och identitet.
- Brist på skolmaterial på samiska och om samer, samt brist på samisktalande lärare.
- ”Det samiska" t.ex. i läromedel, upplevdes inte representera verkligheten.
- Diskriminering, fördomar och mobbing i skolan förekom baserat på etnicitet.
- Okunskap om samiska traditioner och kultur. Unga lyfte fram att mer information om samer i skolan, skulle kunna skapa mer acceptans och förståelse i samhället.
- Sametinget upplevdes som frånvarande i de ungas liv, men samtidigt lyfte författarna fram Sametingens roll för att öka möjligheterna för unga att påverka sina liv.[2]
- Massmedia upplevdes i för liten utsträckning förmedla nyheter på samiska och om ungdomskultur som riktade sig till unga samer.[3]

Tabell 3. Sammanfattning. Företeelser som ungdomarna var nöjda respektive missnöjda med

Nöjdhet	Högstadieelever	Gymnasieelever
Nöjda 6-10	Livet som helhet Identitet (vara same, språk, kultur, klädes, ting) Frihet (köra skoter, friluftsliv) Vänner och stor släkt Trygghet Aktiviteter (fester, marknad, jojk, renskötsel) Naturen (fjällen, renarna, snön) Samisk integrering	Livet som helhet Identitet (vara same, språk, kultur, klädes, musik) Frihet Familjen, vänner, gemenskap och kärlek Trygghet (bra uppväxt) Aktiviteter (fester, marknad, jojk, renskötsel, jakt) Samarbete över gränserna och resa utomlands Skolan
Missnöjda 1-5	Diskriminering och mobbning För lite kunskap om samekulturen För lite samiska och skolmaterial på samiska Klimatförändringar Dålig ekonomi och oregelbundna arbetstider Marktillgång Rovdjur Bråk mellan samebyar Många flytt	Diskriminering och mobbning Dålig information om samer Klimatförändringar Ekonomin bland renskötare Fördomar Läxor

Företeelser som barnen var nöjda resp. missnöjda med.
Bildkälla: ”Rätten till delaktighet för samiska barn och ungdomar” s. 42

[2] BO 2007. ”Rätten till delaktighet för samiska barn och ungdomar”. www.sametinget.se/4484
[3] Här betonade arbetsgruppen i demokratiuppdraget att denna punkt upplevs ha ändrats till viss del, men att det fortfarande förekommer stereotypa bilder av samer i massmedias rapportering.

Trots att rapporten är från 2007 så konstaterade arbetsgruppen för demokratiuppdraget med representation från Sametingets ungdomsråd, SUR att flera av punkterna har relevans för samisk ungdom än idag. Det är värt att notera att flera av dessa problem kräver omfattande och långsiktiga insatser från samhället för att åtgärdas. I rapporten gav författarna konkreta förslag på samhällsinsatser som skulle kunna förbättra rättigheterna för samiska ungdomar.[4]

Några av de förslag som riktades till de olika ländernas regeringar var (citat ur rapporten):

- Mer skolmaterial om samer måste utvecklas för att sprida information till barn och unga i skolan. Det är statens ansvar och Finland, Norge och Sverige bör utöka samarbetet inom detta område.
- Regeringarna i Sverige och Finland bör ge i uppdrag till universitet och högskolor att anordna utbildningar för behöriga modersmåls- och ämneslärare i samiska.
- Regeringarna bör utöka stödet och uppmuntra samiska ungdomar att bilda ungdomsorganisationer för att sprida information om samerna och öka ungdomarnas möjligheter till delaktighet och inflytande.
- Regeringarna bör ge medel till en lämplig myndighet/organisation för att undersöka förekomsten av diskriminering/mobbning bland barn ur de nationella minoriteterna.
- Regeringarna bör ge i uppdrag nationella tillsynsmyndigheter i Sverige och Finland att förebygga och motverka alla eventuella kränkningar av samiska barn i skolan för att främja samiska barns villkor i utbildningsfrågor.
- Ett utökat samarbete mellan Finland, Norge och Sveriges regeringar är nödvändigt för att samiska barn och ungdomar kan nyttja samma rättigheter oavsett land. Samordningen av enhetlig strukturering av läromedel på samiska, lärarutbildningen och information riktad mot allmänheten om samisk kultur och historia är nödvändigt inom Sápmi.
- Den svenska staten bör informera samiska barn och ungdomar om anledningarna kring varför den svenska staten har valt att inte ratificera konventionen ILO 169.[5]

Denna bakomliggande kunskap om faktorer som påverkar unga samers möjligheter till delaktighet i demokratin är förstås inte en allomfattande beskrivning av alla unga samers situation. Det finns naturligtvis en heterogenitet bland samiska ungdomar, liksom i befolkningen i övrigt. Samtidigt kan dock denna bakgrundsbeskrivning ge en hint om det komplexa demokratiska sammanhang som demokratiuppdraget tog sitt avstamp inom.

I ett demokratiskt sammanhang som begränsas av övergripande strukturella faktorer är det naturligtvis centralt att lägga ned tid och ansträngning på att hitta relevans och mening i de insatser som genomförs. Sametingets demokratiuppdrag var ett tidsmässigt relativt kort uppdrag som i det långa loppet kan ses som en punktinsats för att öka samiska ungdomars möjligheter att delta aktivt i demokratin. Förhoppningen är att uppdraget skapade inspiration och kunskap. Det bör dock understrykas att ett övergripande och långsiktigt arbete för samiska ungdomars verkliga deltagande måste innefatta det omkringliggande samhället och att det finns betydande demokratiutmaningar som kräver långt mycket mer omfattande insatser än det som demokratiuppdraget under 2020-2021 har bidragit med.

[4] BO 2007. ”Rätten till delaktighet för samiska barn och ungdomar” www.sametinget.se/4484
[5] Ibid, citat från s. 8-10

Arbetet med Sametingets demokratiuppdrag

Det är ofrånkomligt att inte nämna coronapandemin i denna rapport, utifrån att Sametingets demokratiuppdrag ägde rum 2020-2021. Det skulle förstås ha funnits andra möjligheter för genomförandet av uppdraget om det inte skulle ha varit för de restriktioner som fanns i samhället under denna tid. Eftersom möjligheterna till sammankomster var begränsade och utifrån de begränsningar som rådde i arbetslivet så ”tvingades” insatserna i hög grad mot en digital eller tryckt inriktning, utom under vissa delar av hösten 2021 då samhället i viss mån öppnades upp. Kommunikationsinsatser var genomgående en central del i genomförandet av uppdraget som alltså till största delen genomfördes i en tid då samhällets normala dynamik var satt ur spel.[6] Uppdraget knöts enligt uppdragsbeskrivningen till tre olika faser: [7]

- **Hösten 2020:** Sametinget genomförde en rikstäckande kampanj för att öka andelen samer som registrerade sig för deltagande i valet till Sametinget. *I anslutning till* denna kampanj fanns möjligheter att genomföra folkbildande och kunskapshöjande aktiviteter som bidrog till ett stärkt deltagande i demokratin och ett ökat samhällsengagemang bland samer, särskilt unga samer.

- **Valrörelsen inför sametingsvalet i maj 2021** utgjorde ytterligare ett bra tillfälle att genomföra demokratistärkande insatser riktade mot de samiska väljarna, särskilt unga samer.

- **Under hösten 2021** kopplades de demokratistärkande insatserna i högre grad till de ordinarie politiska beslutsprocesserna på kommunal, regional och nationell nivå och till den partipolitiska debatten inför de allmänna valen 2022

Insatser under hösten 2020

En närmare redogörelse för projektaktiviteterna 2020 finns i den första delrapporten som skickades till kulturdepartementet den 31 januari 2021.[8] Nämnda aktiviteter presenteras därför endast delvis i denna rapport. Under hösten 2020 skrev projektledaren bland annat reportage om demokrati till hemsidan samer.se, som drivs av Samiskt informationscentrum.[9] Reportagen handlade om demokrati för unga samer och sattes under hösten även samman till ett magasin för unga samer: ”Ung och delaktig”, som trycktes i 3000 exemplar. Därtill arbetade projektledaren i samråd med arbetsgruppen fram en s.k. ”demokratikalender” till Sametingets Instagram-kanal, som ett sätt att nå ut till unga samer. Det blev också ett sätt att skapa ett större engagemang i kanalen som vid uppdragets början var helt nystartad. Tre animerade filmer beställdes också med fokus på ”Sametinget”, ”sametingsval” och ”FN:s urfolksdeklaration”.[10] Dessa filmer presenterades i samband med demokratikalenderns slut och marknadsfördes även i sociala kanaler.

---

[6] www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/

[7] www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2020/04/uppdrag-till-sametinget-att-starka-samers-forutsattningar-att-delta-i-demokratiska-beslutsprocesser-och-i-det-offentliga-samtalet/

[8] www.sametinget.se/156460

[9] www.samer.se

[10] www.sametinget.se/demokratiuppdraget

Insatser under våren 2021

Insatserna under våren inriktades mot de samiska väljarna i sametingsvalet och då särskilt till unga samer. Uppdraget knöts i hög grad till sametingsvalet, men det var samtidigt viktigt att uppdragets insatser kompletterade det ordinarie arbetet i samband med sametingsval. Under tidig vår fokuserade uppdragets insatser mer mot allmänna demokratistärkande åtgärder och under senare delen av våren inriktades insatserna mer mot sametingsvalet. I början av året skickade Sametinget in den första delrapporten för uppdraget till kulturdepartementet och projektledaren arbetade med att formulera nya delmål för året, med fokus på vårens insatser. En reviderad projektplan upprättades och godkändes av uppdragets styrgrupp. Under våren tillsattes även en delvis nyvald arbetsgrupp.

- **Den 17 februari 2021 hölls ett digitalt talmansmöte** med riksdagens dåvarande andre vice talman Lotta Johnsson Fornarve och Sametingets dåvarande talman Paulus Kuoljok, samt dåvarande nämndordförandena Marita Stinnerbom, Ingrid Inga och Johanna Njaita. Syftet med mötet var att uppmärksamma demokratifrågor med fokus på Sametingets arbete. Under mötet lyftes bland annat de demokratiska förutsättningarna för Sametinget och Sametingets politiker fram. Sametingets representanter påpekade att många av de samepolitiska frågorna skulle kunna nå lösningar om Sametinget gavs ansvar och tillräckliga resurser för att hantera dessa. Projektledaren för demokratiuppdraget tog fram en webbartikel utifrån mötet som kommunicerades ut på Sametingets webb och i sociala medier.[11]

- **Projektledaren deltog den 18 februari i en digital demokraticeremoni** där flera representanter från Norrbottens län undertecknade ”deklaration för en stark demokrati”. Mötet ägde rum via Länsstyrelsen Norrbotten där landshövding Lotta Finstorp, tillsammans med Luleå tekniska universitet, Region Norrbotten, Polarforskningssekretariatet och länets samtliga kommuner närvarade. Den gemensamma satsningen visade att hela Norrbotten med gemensamma krafter ville arbeta för att utveckla och stärka de demokratiska principerna. Projektledaren skrev en webbartikel för Sametingets webb i samband med satsningen och info kommunicerades ut i sociala medier. Under ceremonin berättade projektledaren för deltagarna om Sametingets arbete med demokratiuppdraget.[12]

- **I början av mars undertecknade Sametinget ”deklaration för en stark demokrati”** och formulerade en rad åtaganden kopplat till det. Till deklarationen ingick en återrapportering till Kommittén demokrati 100 år i slutet av året, kopplat till genomförandet av åtagandena. Sametingets dåvarande styrelseordförande Per-Olof Nutti undertecknade deklarationen och en video för sociala medier togs fram. Han deltog också i en video i samband med den digitala demokraticeremonin, som kopplades till undertecknandet. Undertecknandet kommunicerades ut på Sametingets webb där projektledaren förberedde en webbartikel, samt via Sametingets sociala medier.[13] Kommittén kommunicerade därtill ut undertecknandet i sina kanaler, på webben och i sociala medier.[14]

[11] www.sametinget.se/156213
[12] www.sametinget.se/156458
[13] www.sametinget.se/156771
[14] vardemokrati.se/nyheter/sametinget-undertecknar-deklaration-for-en-stark-demokrati/
www.youtube.com/watch?v=KG1igMqYv4I

- **I mars besökte dåvarande kultur- och demokratiminister Amanda Lind Sametinget** genom ett digitalt studiebesök med fokus på demokratiuppdraget. Under mötet närvarade representanter från kulturdepartementet och statsrådets politiskt sakkunnige. Från Sametingets ungdomsråd deltog representanterna Elle Eriksson och Johannes Rimpi-Heinonen som tillika ingick i demokratiuppdragets arbetsgrupp. Dåvarande styrelseordförande för Sametinget Per Olof Nutti som tillika också ingick i uppdragets styrgrupp deltog, samt projektledaren. En artikel kring mötet kommunicerades ut via webb och delades även i sociala medier.[15]

- **Tills sametingsvalet beställde projektledaren syn- och teckenspråkstolkade filmer** baserade på de filmer som togs fram under hösten 2020, om ”Sametinget”, ”sametingsval” och ”FN:s urfolksdeklaration”. Magasinet ”Ung och delaktig” beställdes även som tillgänglig PDF och projektledaren skrev en text om tillgänglighetsarbetet inom uppdraget till Sametingets hemsida. [16] Information kommunicerades även ut i sociala medier.

- **Innan sametingsvalet beställdes en trailer baserad på filmen om ”sametingsval”**. I inledningen fanns alla samiska språk representerade. Därefter följde en enkel animation med info om vikten av att utnyttja rösträtten, samt en länk till Sametingets hemsida. Filmen marknadsfördes med hjälp av ett mediaföretag och fick enligt statistiken god spridning, med närmare 70000 visningar på Youtube.[17] Filmen spreds också på Facebook och Instagram.[18]

- **Projektledaren uppmärksammade innan valet och under resten av året** internationella FN-dagar, samiska flaggdagar och andra relevanta händelser och teman med koppling till demokratin, på Instagram. En genomtänkt folkbildande och kunskapshöjande insats i ”liten skala” som över tid skapade uppmärksamhet kring temat demokrati även i sociala kanaler.[19]

- **Innan valet distribuerade projektledaren magasinet ”Ung och delaktig”** till unga personer i röstlängden, samt till strategiska platser som hade öppet, trots pandemin. I ett första utskick fick Östersunds bibliotek, Sydsamiskt kulturcentrum/ Stiftelsen Gaaltije, Samernas utbildningscentrum, Samernas bibliotek i Jokkmokk och Samiskt kulturcentrum i Tärnaby magasin att tillhandahålla i sina verksamheter. Därtill fanns magasinet även att beställa via Sametingets kansli i Kiruna.[20]

- **En månad innan valet intensifierades kommunikationen på Instagram** till att i högre grad fokusera på ämnen med relevans för sametingsvalet. Målet var att dela inlägg en gång om dagen. En vecka kommunicerades det ut information på alla samiska språk. Annat innehåll var tips om valrörelsen i media, föreläsningar inom uppdraget, föreningars arbete för demokratin, reportage på samer.se, m.m.[21]

---

[15] www.sametinget.se/157146
[16] www.sametinget.se/158328
[17] www.youtube.com/watch?v=3Jjghx9ItpE
[18] www.facebook.com/watch/?v=1102487190258470
[19] www.instagram.com/sametinget_sve/
[20] www.sametinget.se/156462
[21] www.instagram.com/sametinget_sve/

- **Innan valet initierade arbetsgruppen tre föreläsningar och en workshop för unga**. Workshopen fick ställas in på grund av för få deltagare, men de tre föreläsningarna genomfördes med varierande deltagarantal, upp till ca 20 deltagare vid de olika tillfällena. En av föreläsningarna handlade om Sametingets dåvarande talman Paulus Kuoljok och hans resa till talmansrollen. En annan föreläsning handlade om de globala målen och Agenda 2030 och genomfördes av Svenska FN-förbundet. Den tredje föreläsningen handlade om FN:s konvention om biologisk mångfald och hölls av Sametingets folkrättsjurist Matilda Månsson. Alla föreläsningar kommunicerades ut digitalt och inbjudan gick ut digitalt i Sametingets sociala kanaler.[22] Sametingets ungdomsråd och Sáminuorra delade även info om föreläsningarna i sina kanaler.
- **Innan sametingsvalet deltog arbetsgruppen i en valdebatt med Sáminuorra,** som anordnade debatten. Det utgjorde ett bra tillfälle att presentera uppdraget och ungdomsrådets verksamhet. Ungdomsrådet har dock även tidigare varit med vid Sáminuorras valdebatt inför tidigare sametingsval. Eftersom Sáminuorra är en stor ungdomsorganisation var det ett bra tillfälle att nå ut till unga, samt ett bra sätt att samverka med civilsamhället.[23]
- **Projektledaren författade fortsättningsvis reportage till samer.se innan valet**, med fokus på teman som berörde målgrupperna och frågeställningarna för uppdraget. En av artiklarna fokuserade t.ex. på forskares slutsatser om ungas valdeltagande i sametingsval och en annan artikel fokuserade på insatser för att nå dem som inte röstade. Reportagen kommunicerades ut strax innan sametingsvalet på Facebook och Instagram.[24]
- **Innan sommaren skickades en enkät till unga samer i sameröstlängden**, födda mellan 1997-2001, för att få respons kring hur uppdragets insatser hade nått ut till målgruppen. Enkäten var frivillig och anonym och genomfördes via verktyget Questback. Enkäten var öppen från slutet av juni tills slutet av augusti. Ingen påminnelse skickades ut. Tyvärr fick enkäten en låg svarsfrekvens med under 20 svarande på ungefär 300 utskickade enkäter. Därför kunde inga statistiska slutsatser dras, men vissa av enkätens resultat presenteras ändå längre fram i rapporten.

Insatser under hösten 2021

Aktiviteterna under hösten 2021 genomfördes både digitalt och genom fysiska träffar i takt med att restriktionerna delvis lättades under delar av hösten 2021. Samverkan skedde liksom tidigare under uppdraget med styrgruppen och delar av Sametingets ungdomsråd inom arbetsgruppen. Därtill initierades samråd med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF samt Kommittén Demokrati 100 år i slutet av uppdraget. Styrgruppen som tidigare bestod av Per-Olof Nutti, Anders Kråik och Jennie Granberg byttes vid ny mandatperiod till Håkan Jonsson, Ulla-Karin Sarri och Jennie Granberg. Arbetsgruppen fick en ny sammansättning med Therese Labba och Elle Eriksson.

[22] www.facebook.com/events/1134272853713497/ www.facebook.com/events/466765811324294/ www.facebook.com/events/211406267103216/
[23] www.youtube.com/watch?v=zAR__pdbfL4&feature=youtu.be
[24] www.samer.se/5878 www.samer.se/5879

- **Synliggörande av demokratiuppdraget i fysiska och digitala sammanhang.** I augusti deltog projektledaren vid demokratistugans visit i Dorotea med samiska kulturbussen, Julla Májja. Ett besök och samarbete som kom till efter att projektledaren för kulturbussen fick tag i magasinet ”Ung och delaktig” och kontaktade projektledaren för demokratiuppdraget om samverkansmöjligheter. Vid besöket i Dorotea delade projektledaren för demokratiuppdraget ut magasin och stod värd för en digital föreläsning med Sametingets dåvarande talman.[25] Föreläsningen lockade åhörare digitalt och sändes i demokratistugan. Föreläsningen var ett sätt att synliggöra demokratiarbete inom Sametinget och tanken var också att en personlig berättelse om demokratiskt engagemang skulle kunna bidra till att inspirera andra. I samband med besöket distribuerade Sametinget magasin till Dorotea bibliotek som i sin tur distribuerade magasinen vidare till V8-biblioteken i Västerbottens inland.[26] Även Julla Májja distribuerade magasin vidare inom sin verksamhet. Enligt samtal med kulturbussens projektledare så ville man genom det projektet även nå personer som kanske inte kände sig delaktiga så genom denna distributionskanal kunde även indirekt demokratiuppdragets målgrupp nås genom att kulturbussen kunde nå människor som kanske inte besökte biblioteken eller kände sig delaktiga i demokratin. Demokratiuppdraget närvarade även vid Sorsele kommuns demokrativecka med kulturbussen Julla Májja, där upplägget liknande det som var i Dorotea.[27] Magasinet ”Ung och delaktig” delades också ut till bl.a. samiska samordnaren, samt kommunchefen och kommunalrådet. Demokratiuppdraget närvarande även med mindre insatser i andra sammanhang. Vid demokrativeckan i Östersund gav projektledaren till exempel ett antal exemplar av magasinet ”Ung och delaktig” till riksdagens demokratiutställning på Jamtli, samt till demokratistugan.

- **Distribution av magasinet ”Ung och delaktig”** skedde i samband med konstituerande plenum och Sametingets invigning. Därtill fortsatte projektledaren med hjälp av och via kansliet i Kiruna att distribuera magasinen till mötesplatser för unga samer under hösten. Exempel på platser dit magasinen distribuerades under demokratiuppdraget var följande:

  - Unga personer i sameröstlängden (ca 320 personer) fick magasin hemskickade.
  - Giron Sámi Teáhter och föreställningen ”Begrav mitt hjärta vid Udtjajaure”
  - Dorotea bibliotek och V8-biblioteken i Västerbottens inland
  - Samernas utbildningscentrum - Sámij åhpadusguovdásj
  - Aejlies, Samiskt kultur- och resurscentrum i Tärnaby
  - Sydsamiskt kulturcentrum, Stiftelsen Gaaltije
  - Riksdagens demokratiutställning på Jamtli
  - Samernas bibliotek, Sametinget i Jokkmokk
  - Mänskliga rättighetersdagarna i Göteborg
  - Samiska samordnaren i Sorsele kommun
  - Mittuniversitetets bibliotek, Sundsvall

[25] www.lansstyrelsen.se/download/18.32230a4317a7603ca8c1fa9c/1628596469180/Demokratistugans_program_Dorotea_2021-08-10.pdf
[26] www.sametinget.se/160961
[27] www.facebook.com/Sorsele.Suorsan/posts/183326793940775

- Umeå sameförening och Tráhpphie
- Samiska kulturbussen Julla Májja
- Demokratistugan i Östersund
- Sameföreningen i Stockholm
- Sameföreningen i Göteborg
- Demokratistugan i Dorotea
- Sametingets kansli i Kiruna
- Sápmi i Östergötland
- Östersunds bibliotek
- Sáminuorra

- **Projektledaren skrev fortsättningsvis även reportage till samer.se.** Relevanta teman togs fram i samråd och diskussion med Samiskt informationscentrum. Bland annat skrev projektledaren reportage om den samiska kulturbussen. Projektledaren skrev även ett reportage om samiska samordnaren i Sorsele och de utmaningar som fanns lokalt med att locka unga samer till en lokal samrådsgrupp i kommunen.[28] Dessa reportage ämnade lyfta både kommunala och regionala demokratifrågor.

- **Uppmärksammande av demokratifrågor i Sametingets webb och sociala medier.** Projektledaren uppmärksamma fortsättningsvis FN:s internationella temadagar och samiska flaggdagar, främst på Instagram. Projektledaren skickade även text och bild till Sametingets kommunikatör som uppdaterade demokratiuppdragets webbflik på Sametingets hemsida för att nå ut till allmänheten om uppdraget.[29]

- **Workshops med unga samer.** Projektledaren genomförde tillsammans med en av arbetsgruppens representanter en demokratiträff för unga samer på Trápphie, under samiska veckan i Umeå. Under workshopen genomfördes ett s.k. dialogcafé för att prata om demokratifrågor med unga samer. Därtill fick deltagarna visualisera hur demokratin för unga samer kunde se ut i framtiden.[30] Projektledaren planerade även en workshop för unga samer i Göteborg. Träffen genomfördes i samband med ett ”lusse-fika” som sameföreningen höll i men tyvärr fick själva workshopen för unga ställas in eftersom personer ur målgruppen ej deltog på fikat. I stället utmynnade besöket till ett uppmärksammande av föreningen i demokratikalendern, samt till ett reportage om ett skolprojekt från föreningen. Därtill skulle projektledaren ha deltagit vid en digital träff för nationella minoriteter i Uppsala, i början av december. Tyvärr fick dock den träffen ställas in p.g.a. för få deltagande och den uteblev därför.

- **Insamlande av civilsamhällets synpunkter kring deltagande och demokrati.** Enkäter skickade ut till civilsamhället i november för att ge möjlighet för civilsamhället att uttala sig om behov och utmaningar gällande demokratin för unga samer. Tyvärr gav inte enkätutskicket underlag till en sammanställning utifrån ett bristande gensvar inom den angivna tidsramen.

[28] www.samer.se/reportagearkiv
[29] www.sametinget.se/demokratiuppdraget
[30] www.facebook.com/samiskaveckan/

- **I slutet av hösten initierades en ny demokratikalender på Instagram** för att på ett konkret och samlat sätt lyfta fram vissa insatser under projektets slutfas. 2020 års demokratikalender gav en konkret möjlighet att synliggöra demokrati i Sametingets kanaler under en viss tidsperiod och bidrog bland annat till fler följare.[31]

- **Styrgruppen besökte MUCF-konferensen 2021 om ungas samhällsdeltagande,** i Stockholm, i slutet av november 2021. Deltagandet i konferensen bedömdes av projektledaren vara en insats som kunde skapa ett mervärde genom ökad kunskap bland politikerna kring ungas situation 2021. Tanken var att det kunde leda till ytterligare diskussion och samtal kring unga samers situation. En viktig aspekt som lyftes fram och diskuterades inom styrgruppen i samband med detta var vikten av ett återkommande urfolksperspektiv när ungas röster och perspektiv presenteras.

- **En podcast med fokus på demokrati utarbetades under hösten.** Alla riksdagens partipolitiska ungdomsförbund tillfrågades om att delta i satsningen, men endast sex av åtta partier hade möjlighet att ställa upp. Podcasten publicerades på Youtube och delades i Sametingets sociala kanaler. Innehållet utarbetades tillsammans med styr- och arbetsgrupp och fokuserade kring ungdomsförbundens hjärtefrågor inför valet 2022, urfolksrätten, samt andra frågor som kunde vara relevanta för unga samer.[32]

- **En ny animerad film beställdes med fokus på allmänna val.** Den översattes till nordsamiska likt de filmer som togs fram inom uppdraget med fokus på ”Sametinget”, ”sametingsval” och ”FN:s urfolksdeklaration”. Filmen kommunicerades ut på webb och sociala medier i slutet av året.[33]

- **Projektledaren och Sametingets ungdomsråd deltog i Mänskliga rättighetsdagarna** i Göteborg den 6-7 december. Mässan fokuserade på ”demokrati + mänskliga rättigheter = sant”. Konferensen bestod av en bredd av seminarier och aktiviteter, samt en mångfald av aktörer, som bidrog till inspiration, kunskaper och engagemang inom demokrati och mänskliga rättigheter. Det var en gruppstärkande resa för ungdomsrådet som födde samtal, reflektioner och lärdomar. Konferensen knöts även till processer på kommunal, regional och nationell nivå och var därför en tydlig insats i förhållande till uppdragsbeskrivningen. Demokratiuppdraget bidrog också med en monter för Sametinget som bemannades av kanslipersonal och unga från ungdomsrådet.[34] Delar av styrgruppen deltog även i MR-dagarna via uppdraget.

- **Ett miniseminarium genomfördes i samband med MR-dagarna** för att sprida kunskaper och erfarenheter från demokratiuppdraget och synliggöra arbetet, samt att synliggöra ungdomsrådets arbete för allmänheten. Seminariet teckenspråkstolkades. Miniseminariet och ungdomsrådets deltagande i Mänskliga rättighetsdagarna i

[31] www.instagram.com/sametinget_sve/
[32] www.youtube.com/watch?v=Mv6PSbH67TY
[33] www.youtube.com/watch?v=6q13QyOKp18
[34] www.invitepeople.com/public/companies/28529

Göteborg uppmärksammades av SVT Sápmi som gjorde ett inslag kring ungdomsrådets bristande möjligheter till inflytande i Sametinget.[35]

- **Projektledaren arbetade med att sprida lärdomar och kunskaper från uppdraget** vidare inom Sametinget vid uppdragets slut. Slutsatser delgavs styr- såväl som arbetsgrupp och projektledaren deltog även i ett av Sametingets styrelsemöten i slutet av året där även kanslichefen deltog. Här delgavs politikerna vilka insatser som genomfördes inom uppdraget, samt lärdomar som dragits under projektet.

- **Gemensamt styr- och arbetsgruppsmöte.** Projektet avslutades med ett gemensamt styr- och arbetsgruppsmöte, då projektledaren hade fått signaler från ungdomsrådets representanter i arbetsgruppen om att man inte upplevde sig komma till tals på det sätt som man önskade inom ungdomsrådet. Även vid styrgruppsmötena hade ungdomsrådets möjligheter till inflytande börjat diskuteras. Mötet ledde till en ökad dialog kring ungdomsrådets möjligheter till inflytande upplevde projektledaren. Sametingets styrelseordförande lovade ta frågan vidare till styrelsen för att se om någon form av konkret samtal mellan styrelsen och hela ungdomsrådet kunde initieras efter uppdragets slut för att öka möjligheterna att ta tillvara på ungdomsrådets potential och engagemang i demokratifrågor för unga samer.

Sammanfattning och slutsatser

Pandemin och digitala insatser: hinder eller möjlighet?

Sametingets demokratiuppdrag bidrog under en relativt kort tidsperiod med ett flertal insatser för att stärka unga samers möjligheter att delta aktivt i demokratin och dess beslutsprocesser. Så som tidigare nämnts påverkades insatserna i hög grad av pandemin så till vida att uppdraget ”tvingades” mot digitala insatser. Samtidigt vet vi att många unga idag spenderar mycket tid online. Vi vet också att människor, inte minst unga personer, söker och inhämtar en hel del information via nätet, t.ex. nyheter och annan samhällsinfo.[36]

Därför kan man å ena sidan konstatera att demokratiuppdragets insatser hade kunnat se annorlunda ut om det inte hade varit för coronapandemin. Det står till exempel klart att fysiska möten möjliggör en annan typ av dynamik än digitala möten och delvis kan leda till andra typer av effekter. Samtidigt ska vikten av information via digitala kanaler inte underskattas i ett demokratiskt sammanhang, när det handlar om att nå ut till unga personer, men även till befolkningen i övrigt, eftersom att vi spenderar allt mer tid online.

När det gäller demokratiuppdraget så har internet i mångt och mycket varit ett redskap för att nå ut med de folkbildande och kunskapshöjande insatserna. Där blir det förstås en återkommande avvägning att anpassa det folkbildande innehållet dels till det höga tempot i informationsflödet i övrigt, men framförallt till vad informationen i grunden ämnar bidra med. Som statlig myndighet med grunden i ett regeringsuppdrag med en tydlig uppdragsbeskrivning med syfte att framföra folkbildande och kunskapshöjande insatser gäller det att ha tydlig ”ryggrad” i vad man vill förmedla, framför en slags marknadsinriktad approach. Även myndigheters informationsvillkor påverkas dock i en alltmer ”klick-baserad” digital kommunikation och informationen måste delvis anpassas därefter för att nå

[35] www.invitepeople.com/public/seminars/30560
[36] www.internetstiftelsen.se/kunskap/rapporter-och-guider/svenskarna-och-internet-2021/

ut. Samtidigt finns det förstås en demokratisk risk om innehållet blir förenklat så att grundbudskapet luckras upp.

Förhoppningen är att kommunikationsinsatserna, inte minst i samband med sametingsvalet faktiskt hade en effekt både vad det gäller att synliggöra sametingsvalet men även kring varför man ska rösta, hur förfarandet går till och var man hittar information om valet. Det står klart att demokratiuppdragets insatser bidrog till ökad synlighet för sametingsvalet både för samiska väljare och till allmänheten i övrigt. Det går dock inte med säkerhet att dra slutsatsen att insatserna bidrog till det ökade valdeltagandet,[37] men i en tid där människor i och med pandemin i princip var begränsade till digital information, samt information via t.ex. TV och radio så kan demokratiuppdraget i viss mån ha bidragit till det ökade valdeltagandet i sametingsvalet.[38]

Variation och bredd i uppdragets kommunikation

Under demokratiuppdraget så har projektledaren lagt en särskild vikt vid att nå ut både på webb och i sociala kanaler, med kortare information och längre fördjupningar. En tanke har varit att den som är mer intresserad ska kunna hitta och söka mer eller fördjupad information om så önskas. Ett exempel på fördjupad information har varit de reportage som publicerats på samer.se, men projektledaren har även kontinuerligt i inlägg på sociala medier, hänvisat till ytterligare information och läsning, för den vetgiriga. Särskilt fokus har också varit på att hitta ett slags helhetstänk i all den kommunikation som har gått ut. Samtidigt finns det naturligtvis många frågor som demokratiuppdraget ändå inte har fångat upp, som har stor betydelse i ett samiskt sammanhang.

Därtill bidrog det fysiska magasinet till en slags helhet av reportage och artiklar med fokus på demokratifrågor i ett samiskt sammanhang. Produkten gav möjlighet för projektledaren att sammanställa en balans och helhet av teman som kopplades till t.ex. rösträttens historia, urfolksrättens plats i demokratin, medias betydelse, föreningsfriheten och engagemang på internet, som några exempel på teman. Möjligheten att distribuera dessa magasin till en specifik målgrupp så som sameröstlängden, var förstås ett konkret sätt att nå ut med fördjupad information till unga väljare i sameröstlängden, i samband med sametingsvalet.

Tillgängliga insatser för demokratiskt deltagande

Som nämnts kommunicerades mycket av demokratiuppdragets insatser ut digitalt. En demokratisk utmaning som lyftes fram vid slutredovisningen hos Sametingets styrelse, var samtidigt riskerna med det digitala utanförskapet som kan finnas och finns hos delar av befolkningen.[39] Det digitala utanförskapet är en demokratisk riskfaktor i en tid då alltmer information når ut digitalt. Inom demokratiuppdraget har en särskild tyngdpunkt anlagts kring vikten av tillgänglig information. Det handlar om att säkerställa att personer som t.ex. har en syn- eller hörselskada inte går miste om information med betydelse för det demokratiska deltagandet. Här finns det också lagkrav att förhålla sig till.[40]

---

[37] www.sametinget.se/1059

[38] ”Sociala medierna har gjort sitt”, konstaterade f.d. ordförande för valnämnden i Sametinget om valdeltagandet i sametingsvalet 2021 i ett inslag hos SVT Norrbotten i maj 2021: www.svt.se/nyheter/lokalt/norrbotten/okat-valdeltagande-trots-pandemi

[39] www.svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2021/digitala-hjalpbehov-och-begrepp/?gclid=EAIaIQobChMIreG-ueOG9QIVhwWiAx3iEgXHEAAYASAAEgJz4PD_BwE

[40] webbriktlinjer.se/lagkrav/webbdirektivet/

Tillgängligheten är dock samtidigt en bredare fråga hos en myndighet än det som ankommer på ett särskilt uppdrag. Projektledaren lade en särskild vikt vid att lyfta frågan om tillgänglighetens betydelse för demokratin, till exempel vid slutrapporteringen till Sametingets styrelse. Projektledaren har också påtalat vikten av fortbildning i andra sammanhang internt för att kunna säkerställa efterlevnaden av de lagkrav som ankommer på myndigheter. Det framkommer exempelvis i Sametingets tillgänglighetsredogörelse att det finns brister gällande den digitala tillgängligheten och det är därför centralt, även utanför demokratiuppdragets satsningar att man säkerställer att gällande lagkrav efterlevs.[41]

Förhoppningen är att uppdraget med sitt engagemang i dessa frågor har bidragit till att, utöver projektsatsningarna, åtminstone belysa vikten av ett systematiskt kvalitetsarbete gällande tillgängligheten, inför framtiden. Tillgängligheten är ytterst en fråga om demokrati och den som lämnas utanför på grund av att hen inte kan ta del av information kan inte på lika villkor delta i demokratin. Bristande tillgänglighet är också en form av diskriminering och den som har en funktionsnedsättning kan ställa skäliga krav på tillgängligheten i olika verksamheter, enligt Diskrimineringsombudsmannen (DO).[42]

När det gäller tillgänglighet i ett samiskt sammanhang så är också språkfrågan central. De samiska språken lyfts kontinuerligt fram i demokratiuppdragets kommunikation, både i tryckt skrift och i kommunikation via sociala medier. I magasinet ”Ung och delaktig” finns nordsamiska, lulesamiska och sydsamiska textavsnitt översatta. I Sametingets sociala kanaler finns viss kommunikation översatt till nordsamiska, lulesamiska, sydsamiska, pitesamiska och umesamiska, för att fler ska kunna känna sig delaktiga.

Synliggörande av samiska frågor för demokratin

Okunskapen gällande samers kultur och historia är utbredd i samhället och den leder även till fördomar, rasism och förakt mot samer.[43] Okunskapen om samer som ett urfolk utgör i sig på många sätt ett demokratiskt hinder för samers möjligheter att fullt ut vara delaktiga i demokratin. Demokratiuppdraget har verkat för att synliggöra demokratifrågor för de målgrupper som angetts i uppdragsbeskrivningen. Synliggörandet har skett på flera sätt och syftat till att bidra till en bredd i informationsinsatser för mottagarna.

Samtidigt har projektaktiviteterna sannolikt även bidragit till indirekta synliggörande effekter av Sametingets verksamhet och samer som ett urfolk, utåt allmänheten. Den film som togs fram inom uppdraget strax innan sametingsvalet fick t.ex. närmare 70 000 visningar enbart på Youtube och det kan förutsättas att detta även bidrog till kunskapshöjande effekter hos allmänheten. Något som de facto är viktigt i ett samiskt sammanhang, även om demokratiuppdragets effekter i ett större sammanhang troligen är ytterst marginella.

Projektledaren deltog i flera utåtriktade aktiviteter under uppdragets gång. Vid flera tillfällen gav deltagandet till följd att demokratiuppdraget uppmärksammades på olika sätt. Kommittén Demokrati 100 år lyfte fram Sametingets arbete i en podcast, Länsstyrelsen Västerbotten uppmärksammade demokratiuppdraget i sina sociala kanaler och

[41] www.sametinget.se/tillganglighet
[42] www.do.se/diskriminering/olika-former-av-diskriminering/bristande-tillganglighet-ar-diskriminering
[43] www.levandehistoria.se/fakta-fordjupning/olika-former-av-intolerans/rasism-mot-av-samer/rasism-i-sapmi-idag

Lokaltidningen skrev två artiklar där uppdraget nämndes.[44] Demokratiuppdraget uppmärksammades även för sin demokratikalender hos SR Sameradion och uppdraget uppmärksammades även innan projektledaren anställdes, våren 2020.[45] Miniseminariet i Göteborg genererade även att ungdomsrådets arbete och synpunkter uppmärksammades.[46]

Det ena föder det andra: om indirekta effekter

Vissa av projektinsatserna ledde inte till de förväntade effekterna, men i stället mynnade de ut i andra dynamiker som i slutändan gav något till uppdragets syfte ändå. Vid besöket i Sorsele uppstod det till exempel inte många tillfällen till samtal med medborgare, p.g.a. restriktionerna och troligen p.g.a. vädret, men i stället skapades ett mervärde genom att projektledaren skrev ett reportage om den samiska samordnarens arbete i kommunen och producerade en video om den samiska kulturbussens arbete. Ett förfarande som också togs med vid flera olika resor, där projektledaren tog tillfället i akt att kombinera en resa med möjligheten till att fånga upp underlaget till ett reportage eller inslag till sociala medier, med fokus på något relevant demokratitema. Detta är synergier som skapades på grund av besöket och samtal som troligen inte blivit av om inte besöket gjorts.

I flera fall ledde digitala möten eller deltaganden i olika sammanhang fysiskt även till synergier av uppmärksammande från olika aktörer i sociala medier. Något som ledde till ökad synlighet för uppdraget i helt nya forum. På så sätt bidrog inte vissa besök direkt till möten med målgruppen, men kanske i stället till indirekta möten via sociala medier, eller snarare till mer synlighet - vilket också är ett sätt att bidra till kunskap.

Vikten av att uppmärksamma samer utanför Sápmi

Under den del av uppdraget där fysiska träffar i någon mån blev möjlig så genomfördes vissa insatser utanför Sápmi. Träffarna utgjorde ett par punktinsatser, med fokus på samer i urbana miljöer, då valdeltagandet utanför Sápmi generellt är lägre, än inom Sápmi.[47]

Samtidigt framkom kritik från styrgruppen att någon träff borde ha genomförts i tydligt skogssamiskt område. Denna kritik bör tydligare beaktas vid projekt av liknande karaktär i framtiden, där det är viktigt att alla samiska grupper tydligare kommer till tals. Det står dock klart att pandemin och de restriktioner som fanns gällande fysiska sammankomster, tills en bit in på hösten 2021 påverkade möjligheten att hålla i fler träffar som skulle kunna ha varit mer systematiskt utvalda, med fokus på ett högre antal orter och sammankomster.

Medborgardialog för ökad demokrati

Medborgardialog är ett sätt att arbeta med delaktighet. Medborgardialogen kan involvera allt ifrån information, konsultation och dialog till inflytande och medbeslutande.[48] Inom demokratiuppdraget förmedlades information i flera olika former. Enkäter skickades ut för att inhämta synpunkter och ett dialogcafé hölls för att diskutera demokrati för unga samer. Uppdraget hade en bredd i aktiviteter i form av olika delaktighetsgrad. Som ung behöver

[44] www.youtube.com/watch?v=_B5U1GAY1zc www.facebook.com/1066861813334420/photos/pb.100064563434779.-2207520000../4485892718097962/?type=3 www.lokaltidningen.nu/2021-09-30/samisk-kulturbuss-pa-rull www.lokaltidningen.nu/2020-12-02/demokratifragor-lyfts-for-unga-samer
[45] sverigesradio.se/artikel/7613026 https://sverigesradio.se/artikel/7452250
[46] sverigesradio.se/artikel/ungdomsradet-vadjar-till-sametingspolitikerna
[47] www.samer.se/5879
[48] skr.se/skr/tjanster/evenemang/hittaevenemang/kalenderhandelser/eutbildningmedborgardialog.51605.html

man för det första vissa redskap för att kunna vara med och vara delaktig, men det är också viktigt att unga ges möjlighet att komma till tals, t.ex. genom dialog. Demokratiska förmågor kräver träning och där kan en personlig demokratisk process, t.ex. i fråga om att lära sig mer om det demokratiska samtalet pågå i flera år, på ett personligt plan. Förhoppningsvis bidrog projektinsatserna på olika sätt i dessa personliga resor, mot olika former av personligt demokratiskt deltagande. I vissa fall kanske någon lärde sig något mer om en fråga som hen inte kunde så mycket om och i något fall kanske någon tränades i att föra ett demokratiskt samtal i praktiken. Svaren kring vad projektet gav och inte gav är säkert varierande.

En viktig del av uppdraget var arbetsgruppens arbete. Arbetsgruppen involverade representanter från Sametingets ungdomsråd, d.v.s. personer med ett aktivt engagemang i demokratifrågor för unga samer och som representanter för målgruppen. Det var en viktig del i arbetet att på riktigt föra fram och representera unga samers perspektiv, inte bara att prata om unga samers perspektiv. Genom arbetet i gruppen fick representanterna aktivt följa projektet och lämna synpunkter och idéer kring projektets genomförande, samt delta i själva projektutformningen. En praktisk träning i en demokratisk projektprocess med andra ord. Arbetet med arbetsgruppen utmynnade även i ett gemensamt möte med politiker för Sametinget där förhoppningen var att mötet med styrgruppen i slutet av uppdraget bidrog till ökade kontaktytor mellan styr- och arbetsgruppen, samt möjligen en möjlighet till ökat inflytande på sikt för ungdomsrådet.

Dialogcafé som ett sätt att nå unga

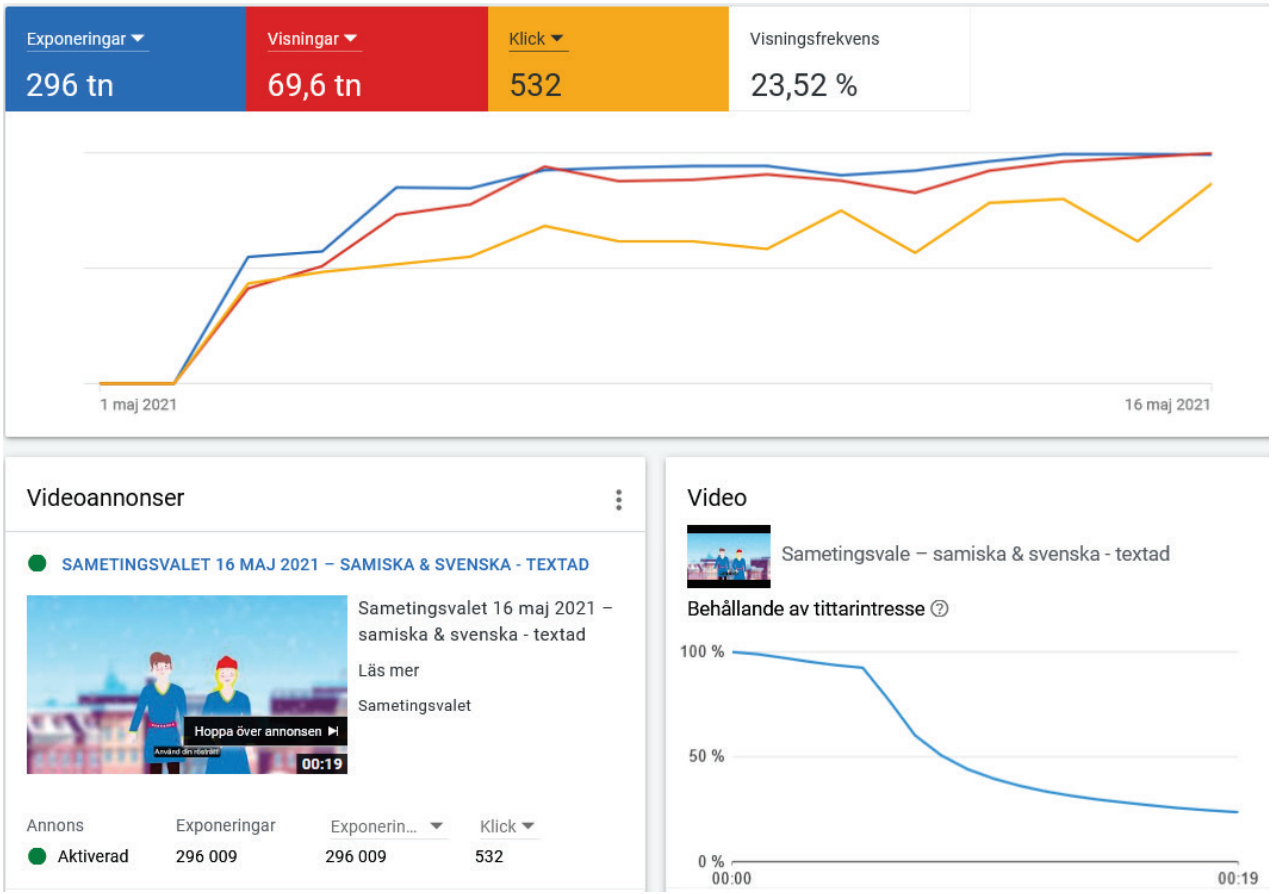
I Umeå höll projektledaren och en representant från Sametingets ungdomsråd i en workshop för unga samer där personerna fick diskutera olika frågor med betydelse för demokratin för unga samer. De fick bl.a. lämna synpunkter kring infon om röstlängdsanmälan och sametingsvalet. Några synpunkter som kom fram var att det är viktigt för framtiden att motivera unga att gå med, att man behöver ge info till unga om hur de kan påverka om de går med i röstlängden och att äldre bör prata positivt om röstning och val vilket kan motivera unga.

När det gällde demokratifrågor för unga samer så konkluderade ungdomarna att nästan alla frågor kunde härledas till rätten till land och vatten, klimat, samt jämställdhet. Ungdomarna lyfte även fram frågor som språk, identitet, jämlikhet, traditionell kunskap, slöjd, innebörden av att vara ett urfolk, att vara i minoritet, samiska rättigheter, civilsamhällets roll i demokratin, exploatering, gröna omställningens påverkan, gruvnäringens och skogsbrukets påverkan, samt kolonialism, m.m. Det kom även fram att det kan finnas en förväntan om en hög nivå i de demokratiska samtalen för unga samer - men att det var skönt med ett mera förutsättningslöst samtal om demokrati i form av ett dialogcafé.

Uppdraget i siffror

Film om sametingsvalet

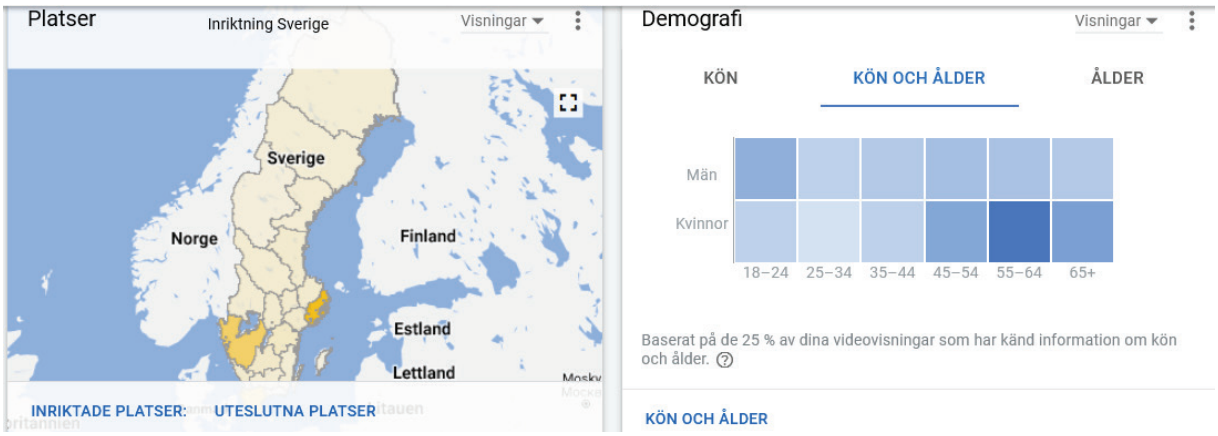
Inför sametingsvalet togs en kortfilm på 20 sekunder fram av den längre film som togs fram om sametingsvalet 2020.[49] Filmen inkluderade en startsida med valdatumet på alla språk, samt enklare animation och uppmaning om att rösta. Filmen fick mycket god spridning. I samtal med företaget som marknadsförde filmen[50] så framkom att den troligen gick bra då den tog upp det tittaren behövde veta tidigt i filmen, samt att tittaren troligen kände igen budskapet om sametingsvalet från flera olika kanaler.

Statistik från Youtube-annonsering maj 2021.
Källa: Google Ads

För denna film var behållandet efter 10 sekunder ungefär hälften av tittarna, vilket var normalt enligt företaget. En fjärdedel av tittarna såg hela filmen. Det var positivt att filmen trängde igenom flödet av annat digitalt material under coronapandemin och företaget som marknadsförde filmen bedömde att filmen nådde ut över förväntan. Gällande Youtube-annonseringen så var det mer exponeringar i storstäderna. Den vanligaste åldersgruppen som såg filmen var kvinnor 55-64 år.

[49] www.youtube.com/watch?v=3Jjghx9ItpE
[50] Uppföljningssamtal med Daniel Boström, Mediabyrån i Norr, 30/6

Facebook-annonseringen gick också bra. Företaget lyfte särskilt fram antalet länkklick som bedömdes vara väldigt bra för att inte vara en kommersiell produkt. Förhoppningen är att annonseringen ledde till ökade kunskaper både hos samer och hos befolkningen i övrigt om sametingsvalet, samt möjligen till ökat valdeltagande.

Annonsnamn	Resultat	Räckvidd	Exponeringar	Unika länkklick
Sametingsvalet 16 maj 2021 – samiska & s...	3 127 Länkklick	20 076	90 914	2 503

Statistik från Facebook-annonsering maj 2021.
Källa: Facebook for Business Ads Manager

Andra siffror att lyfta fram

- **3000** magasin ”Ung och delaktig” → 27 platser
- **320** unga samer fick magasinet hemskickat
- **365 –1218** följare på Instagram (samt bidragit till viss ökning av följare på Facebook)
- **69 825** visningar (kortfilm om sametingsvalet – alla språk/Youtube)
- **3 903** visningar (film om FN:s urfolksdeklaration/Youtube)
- **4 771** visningar (film om sametingsvalet/Youtube)
- **782** visningar (film om Sametinget/Youtube)
- **9** st reportage på samer.se + spridning via Samiskt informationscentrum + Sametinget
- **7** uppmärksammanden kopplade till uppdraget (Lokaltidningen*2, Sameradion*2, Ođđasat, Länsstyrelsen Västernorrland, Kommittén Demokrati 100 år)
- **6** st syn- & teckenspråkstolkade filmer (totalt)[51]

Ökad synlighet i sociala medier och fler unga följare

Demokratiuppdraget huserade i huvudsak på Sametingets Instagram, på ett konto som var helt nystartat vid projektets start. Vid projektets start hade kanalen 365 följare (de statistik delrapport 1) och vid projektets slut 1218 följare.[52] Med tanke på att det, med undantag för ordinarie kommunikation i samband med sametingsval, invigning, plenum osv, i övrigt i princip bara var demokratiuppdraget som fanns i denna kanal så kan följarantalet och det ökande engagemanget i kanalen i hög grad tolkas bero på demokratiuppdragets satsningar. Glädjande är även att gruppen 25-34 år den 20 januari 2021 bestod av 14.2%, och gruppen 18-24 år av 4.3%. Idag är motsvarande siffror 21.7% resp. 12%, d.v.s. ökning av unga följare![53]

[51] Ovan nämnda slutsiffror i avsnittet ”andra siffror att lyfta fram” är hämtade 2021-12-30
[52] Enligt Instagrams kontostatistik (se startantal i tabell i delrapport 1). Slutantal hämtat 2021-12-30.
[53] Enligt Instagrams kontostatistik 2021-01-20 resp. 2021-12-30.

Enkät till unga i Sametingets röstlängd

Efter sametingvalet och strax innan sommaren 2021 skickade demokratiuppdraget ut en enkät till de yngsta personerna som då fanns registrerade i Sametingets röstlängd inför sametingsvalet 2021. Enkäten skickades ut till unga personer födda 1997-2001, med frågor om demokratiuppdraget och upplevelsen av insatserna, samt om eventuell avsaknad av information.

Insatsen gjordes för att fånga upp målgruppens synpunkter och för att få återkoppling kring insatserna. Det skedde även för få visst underlag inför slutrapporteringen, samt inför höstens arbete med demokratiuppdraget. Enkäten fokuserade därtill en hel del på sametingsvalet och förhoppningen var att eventuella slutsatser kring ungas upplevelse av informationsinsatserna även skulle kunna bidra med kunskap inför kommande val.

Ett brevutskick gjordes till den angivna målgruppen, totalt till 312 personer. I brevet presenterades information om enkäten, samt information om anonymitet vid deltagandet. En länk och en QR-kod bifogades som ledde till enkäten. Den fanns öppen på Questback från 30:e juni fram tills den 30:e augusti.

En påminnelse om enkätens slutdatum gick ut i sociala medier, i slutet av augusti. Påminnelsen gick endast ut digitalt och inte via post. Ett sådant utskick hade dock troligen kunnat bidra till en högre svarsfrekvens. Breven skickades endast ut till personer i Sverige och med undantag för personer vars adresser vid tidigare utskick av magasinet ”Ung och delaktig” hade visat sig vara okända eller felaktiga.

Enkät om Sametingets demokratiuppdrag

Bures! Buoris! Burist! Bürest! Buaregh! Hej! Sametinget har under 2020-2021 ett regeringsuppdrag som handlar om att stärka unga samers intresse och möjligheter att delta aktivt i demokratin, dess beslutsprocesser och i det offentliga samtalet. Mer info: www.sametinget.se/demokratiuppdraget

Som en uppföljning av uppdragets insatser genomför vi nu en frivillig och anonym enkät. Det är till stor hjälp om du vill delta! Syftet är att följa upp hur insatserna har nått ut till målgruppen. Undersökningen genomförs via verktyget Questback och behandlas inom demokratiuppdraget.

Länk och QR-kod till enkäten:
response.questback.com/sametingetsverige/demokratienkat
Lösenord: Sapmi2021

Enkäten är öppen tills 30 augusti 2021. Tack för att du deltar!

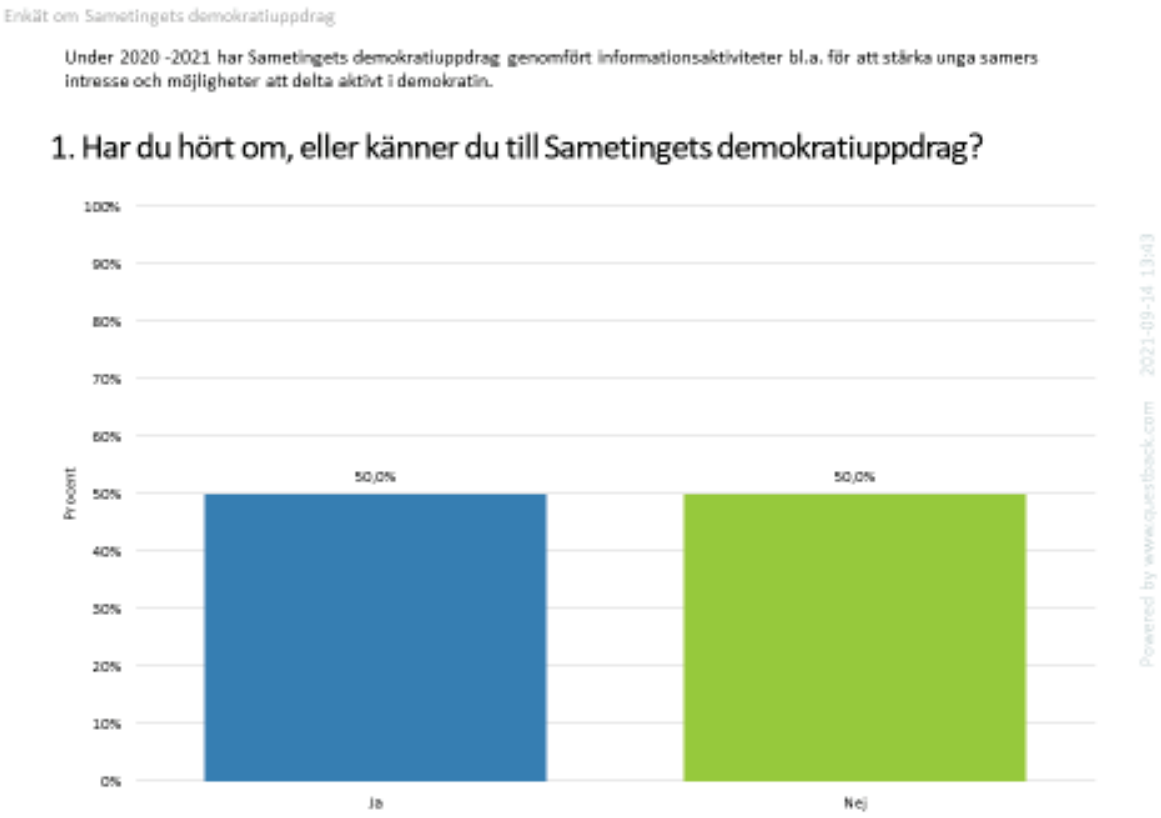
Med vänlig hälsning,
Ylva Holmberg, projektledare för demokratiuppdraget
063-15 08 54, ylva.holmberg@sametinget.se

Sámediggi
Sámedigge Sámiediggie Saemiedigkie Sametinget

Webbplats: www.sametinget.se
E-post: kansli@sametinget.se
Facebook: Sametinget i Sverige
Instagram: @sametinget_sve

Det var 16 personer som svarade på enkäten så svarsfrekvensen blev tyvärr låg, ca 5 %. Det går därför inte att dra några statistiskt signifikanta slutsatser av svaren, men det kan vara värt att lyfta fram vissa svar. Framförallt gällande de kvalitativa delarna, där ungdomarna gavs möjlighet att utveckla sina svar något. Här nedan är n=16 för alla kvantitativa frågor utom fråga 6 där n=15. I nedanstående redogörelse och analys lyfts endast vissa frågor fram som bedömts vara intressanta ur någon aspekt.

Fråga 1 visar att hälften av de svarande hade hört om eller kände till demokratiuppdraget. En procentsats som dock förändrades något då projektaktiviteterna specificerades ytterligare (se fråga 3).

De unga hade hört om demokratiuppdraget i sociala medier eller via magasinet ”Ung och delaktig”, där tolkningen är att den information som anges och broschyren som en respondent nämner motsvarar magasinet. En person angav att det var dåligt med information. Det är dock svårt att dra slutsatser kring exakt vad det innebär. Andra hade hört om uppdraget via Sametingets ungdomsråd eller via bekanta.

2. Om ja, var fick du kännedom om Sametingets demokratiuppdrag?

Jag fick hem information av sametinget.

Jag har blivit intervjuad till en broschyr som togs fram.

Dåligt med information

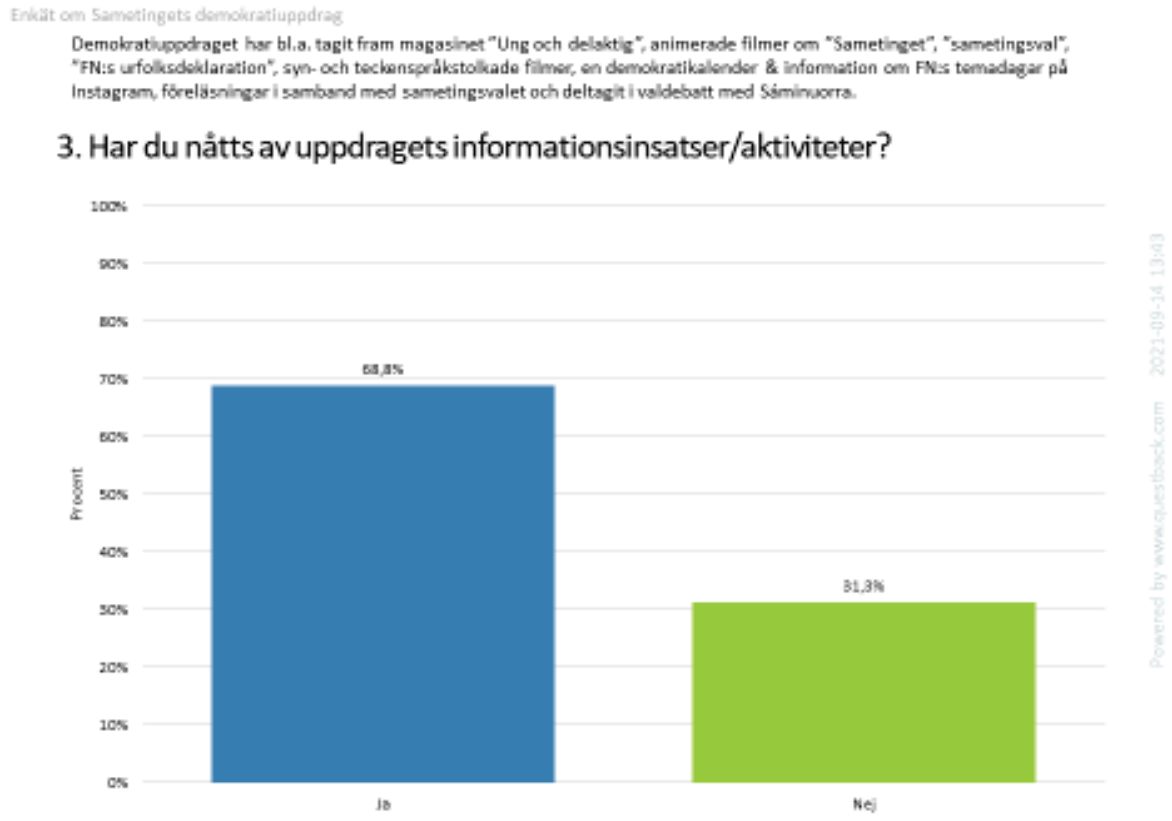
Sociala medier

Sociala medier

Via bekanta

Via Sametingets Ungdomsråd

Då projektaktiviteterna specificerades ytterligare visade det sig att fler kunde relatera till uppdraget och att fler hade nåtts av aktiviteterna (jmf. fråga 1 och fråga 3). Det tyder på att det snarare är aktiviteterna man nås av och kommer ihåg än att Sametinget hade ett uppdrag eller ett övergripande koncept över tid kopplat till demokratins 100-årsjubiléum. Det kan vara lätt som sändare att tänka att de unga relaterar till helhetsbilden kring uppdraget, men det blir tydligt att det snarare är specifika aktiviteter som man kommer ihåg. Det kan tala för vikten av att sprida ut aktiviteterna över tid och vikten av att variera aktiviteternas innehåll

Det är intressant att se vilka exempel på aktiviteter som kommer fram i svaren i fråga 4 och vilka aktiviteter som de unga anger att de kommit i kontakt med. Det är tydligt att den

4. Om ja, vilka informationsinsatser/aktiviteter har du nåtts av?

Jag har läst "Ung och delaktig", tittat på debatter.

Magasinet.

Jag har hört från Saminuorra

Sametingsvalet på SVT med ungdomar som diskuterade

Magasinet ung och delaktig.

Ung och delaktig samt de animerade fimerna

Sáminuorra och sameradiopodden på spotify

Ung och delaktig

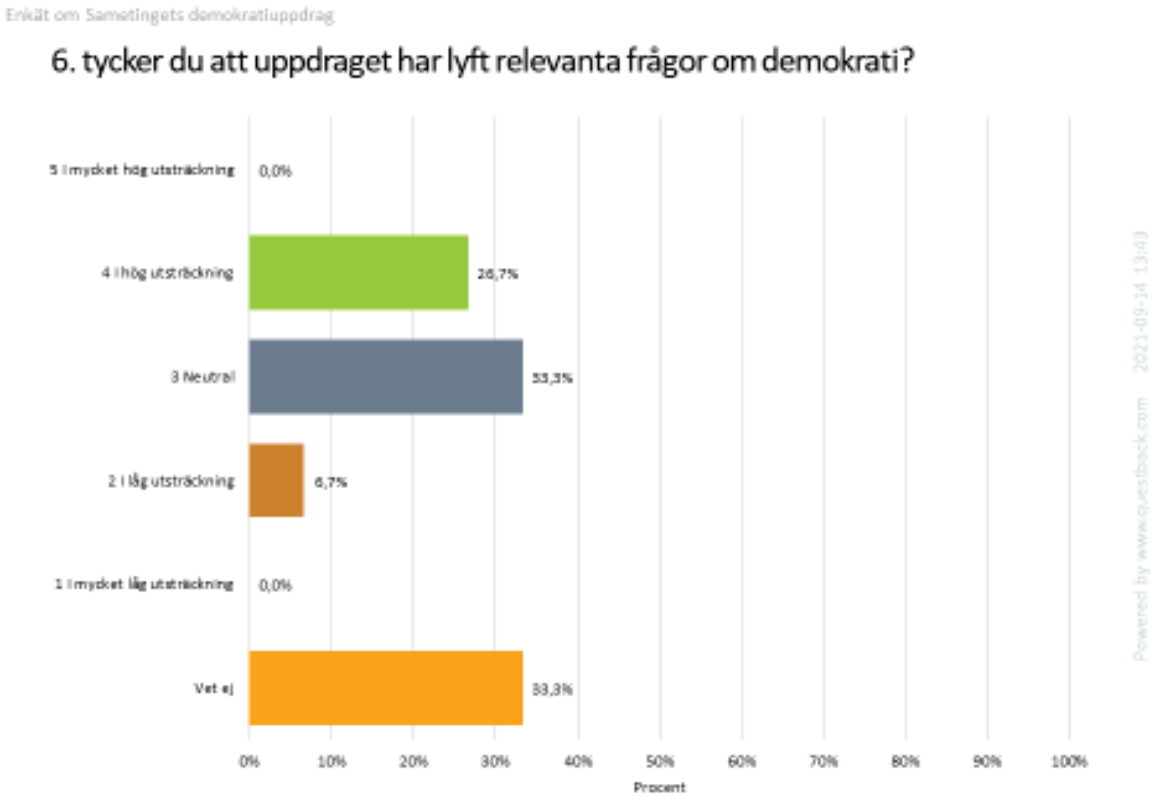
ung och delaktig samt svts serie inför valet

Samtliga

riktade insatsen genom utskicket av magasinet ”Ung och delaktig” nådde flera av de svarande, samt att någon uppmärksammade Sáminuorras valdebatt eller SVT:s ungdomsprogram innan valet, där man också i ett av avsnitten uppmärksammade just demokratiuppdraget.[54] Det är dock oklart vilket avsnitt som respondenten såg samt om hen kom i kontakt med demokratiuppdraget eller information om Sametinget inför valet. Någon hade också kommit i kontakt med de animerade filmerna och någon hade lyssnat på SR:s Sameradiopodden, som inte är anknuten till demokratiuppdraget.

Trots att svaren är enstaka så kan man sammanfatta det så att civilsamhällets insatser, medias insatser och riktade insatser från Sametinget i form av magasinet ”Ung och delaktig” och animerade filmer var det som ungdomarna nåddes av. Det är alltså demokratiska informationsinsatser från flera delar av samhället som man kom ihåg och det verkar till viss grad som att man blandade ihop demokratiuppdraget med medias satsningar.

Det visade sig av fråga 6 att en majoritet tyckte att relevansen av de frågor som uppdraget lyfte fram antingen var ”neutralt” relevanta eller relevanta i ”hög utsträckning”. Ingen svarade ”i mycket hög utsträckning” och en betydande andel, 1/3 svarade ”vet ej”. Eftersom ingen följdfråga ställdes är det svårt att dra några fler slutsatser kring relevansen.

När det gäller synpunkter kring insatserna och fråga 7 så framkom det att åtminstone en av de svarande ansåg att det var bra med sådana insatser som demokratiuppdraget bidrog med. Det framkom ett svar som angrep demokratiutveckling i lite bredare mening där respondenten menade att civilsamhället har en viktig roll för demokratiutvecklingen. Hen

[54] SVT Sápmi, 2021.”Sametinget och makten”. Avsnitt ej längre tillgängliga för allmänheten.

lyfte också fram vikten av långsiktig och hållbar organisering och finansiering, framför vad som lyftes fram som enstaka satsningar i sociala medier, eller ett magasin. Hen ansåg inte att dessa initiativ gjorde skillnad. Hen lyfte även fram vikten av att utbilda civilsamhället i hur demokratin fungerar, samt att ge unga verktygen för att förändra.

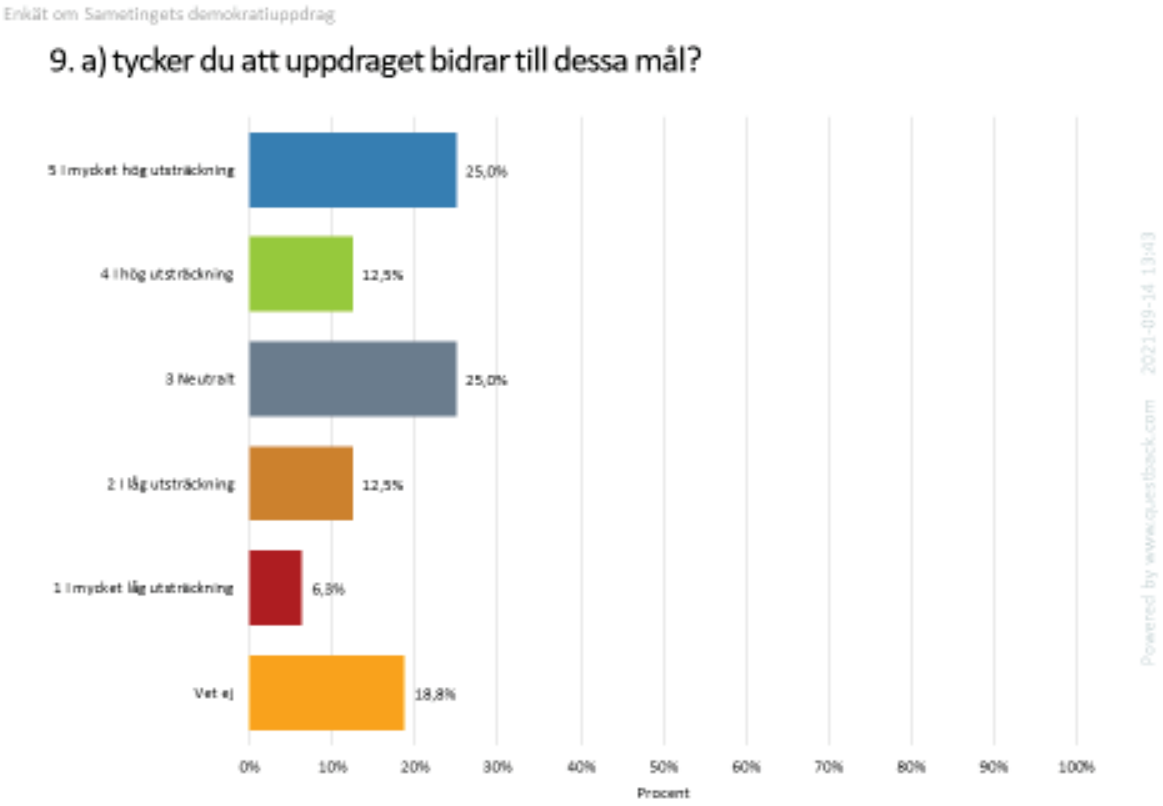
7. Vill du delge några synpunkter kring insatserna/aktiviteterna?

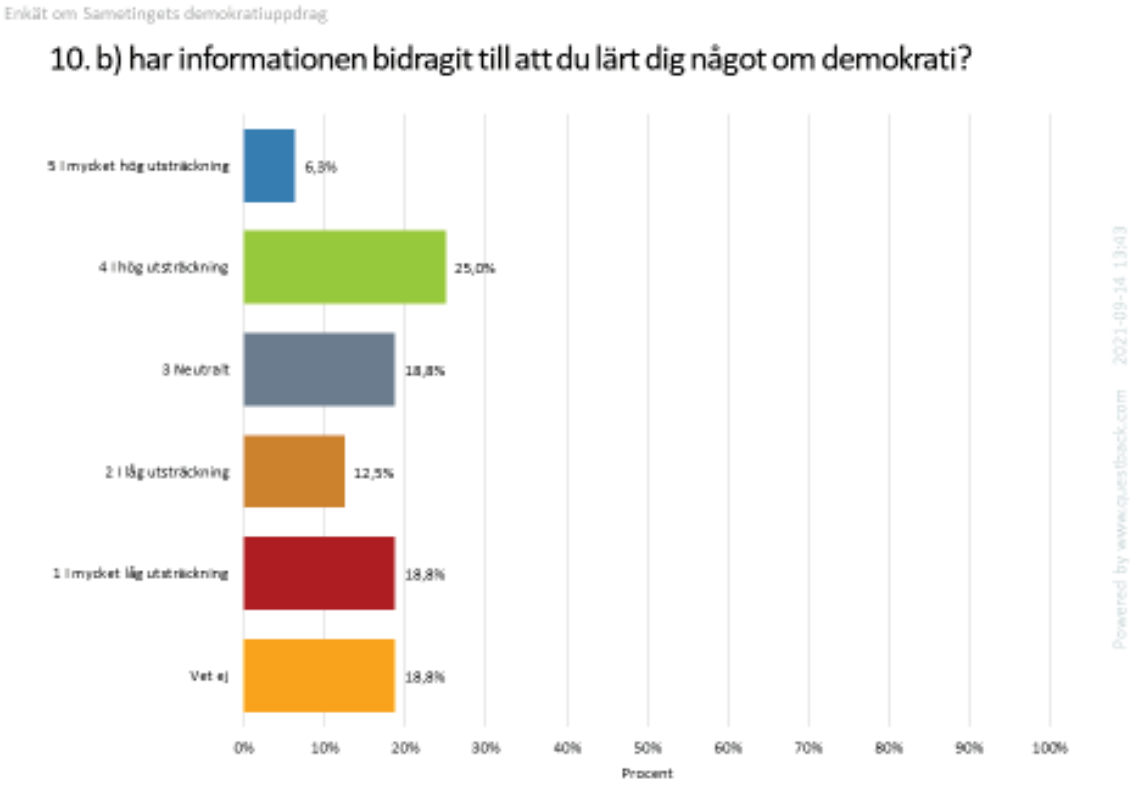
Det bästa sättet att öka det demokratiska deltagandet är att engagera människor i civilsamhället. Utbilda de i hur demokratin fungerar och ge de verktygen för att förändra. Ett magasin eller instagram inlägg gör ingen skillnad. Det behövs långsiktig och hållbar organisering men en långsiktig och hållbar finansiering..

Jag har dålig koll på detta uppdrag

Jag tycker att det är bra med dessa insatser

Nej

När det rör vad de unga hade lärt sig så specificerades vissa konkreta saker i svaren i fråga 11. Någon har lärt sig mer om vad Sametinget arbetar med, någon hade lärt sig mer i allmänhet och fått ett ökat intresse, någon har lärt sig mer om både Sametinget och sametingsval och någon menade att insatserna och materialet som togs fram hade en bra bredd. En respondent angav att hen inte lärt sig någonting.

11. Vad har du lärt dig kring temat demokrati, utifrån demokratiuppdragets insatser? Berätta gärna även om uppdraget t.ex. bidragit till inspiration eller ökat intresset för dig i någon demokratifråga, trots tidigare kunskaper.

Jag har lärt mig bättre hur val och frågor tas upp inom sametinget.

Inget

Lärt mig mer i allmänhet, ökat intresset generellt

Jag har lärt mig hur sametingsvalet går till och hur sametingssystemet är uppbyggt

Jag tycker att det har varit en bra bredd på de olika insatserna och det material som tagits fram.

När vi frågade om det fanns andra kanaler t.ex. i sociala medier där man hade önskat information om demokratiuppdraget (fråga 13) så lyfte en respondent fram att Sáminuorra hade varit en bra plattform för att nå ut till fler, utöver insatserna som syftade till att väcka intresse för Sametingets kanaler.

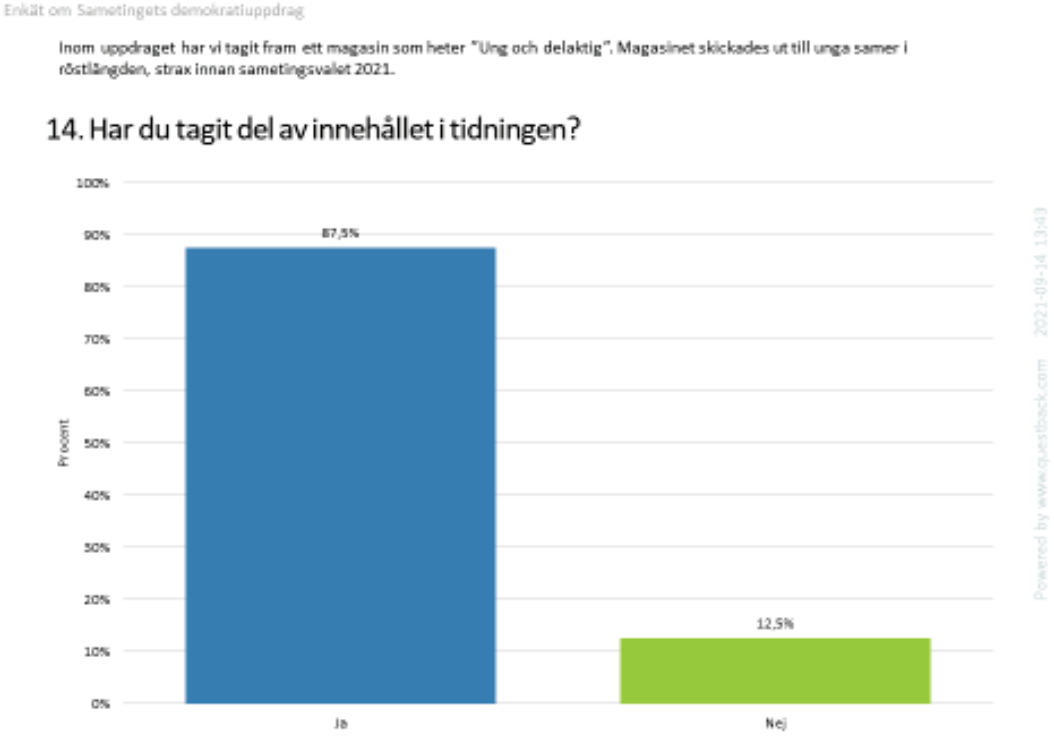
13. Finns det andra kanaler, t.ex. i sociala medier, där du skulle önskat att information om demokratiuppdraget skulle ha nått ut? Om ja, vilka då?

Saminuorra hade varit en bra plattform för att nå ut till fler unga. Det måste förstås också finans ett intresse för unga att kolla på sametingets hemsidor, men det hade varit bra att marknadsföra på ett sätt att få unga att veta av att kolla in sametinget information sidor. Reklam eller något. Vet inte vad det skulle kunna vara

Nej, jag tycker att kanalerna som de nått ut på är bra

Nej

När det gällde satsningen kring magasinet ”Ung och delaktig”, så verkade den skriften ha nått ut, men det är naturligt då insatsen skickades hem till unga personer i röstlängden. 87,5 % svarade enligt fråga 14 att de tagit del av innehållet. Det verkade alltså som att många kände igen produkten vilket i sig är positivt.

När det gällde upplevelsen av innehållet i tidningen så specificerades det genom fråga 15 att några tyckte att innehållet var bra och intressant. Någon tyckte att det var alldeles för mycket information, vilket kan vara värt att ta med sig till framtida magasin, d.v.s. att lätta upp texten ännu mer och skriva ännu mer målgruppsanpassat material som anpassar sig ännu mer efter olika intressen, bakgrundskunskaper och läskunskaper.

15. Har du synpunkter på innehållet?

Jag tyckte att det var bra och intressant innehåll.

Det var bra.

Nej

Nej

Väldigt, väldigt mycket att läsa. Jag skummade igenom och kände mig inte superengagerad att sätta igång att läsa allt

I fråga 16 fick vi reda på lite om hur de unga tyckte att demokratiuppdraget hade bidragit till viljan att rösta i sametingsvalet eller att engagera sig i demokratin på andra sätt. Där angav någon att det gett information i frågor som hen var dåligt påläst på. En annan angav att det gett mycket lite. En annan angav att insatserna bidragit till engagemang och nyfikenhet. En respondent sa att hen tyckte att det var självklart att rösta utan att ha läst magasinet ”Ung och delaktig”. En person angav att det var bra att rikta sig till unga – vilket kunde bidra till att man kände sig mer delaktig. En person angav att demokratiuppdraget hade skapat ett ökat intresse för att rösta. En respondent angav att hen tror att det fanns fler unga samer som hade velat rösta i sametingsvalet, men att det är en minoritet som gjorde det. Det framkom också av svaren att man röstat oavsett insatserna och att engagemanget inte stärkts därav. En av respondenterna betonade det egna ansvaret och intresset kring vad man tar till sig, trots att det är bra med insatser som informerar om samisk politik. Hen angav att hen vill tro att magasinet och insatserna bidrog till ett ökat valdeltagande och intresse bland samiska ungdomar.

16. På vilket sätt tycker du att utskicket av magasinet ”Ung och delaktig” eller demokratiuppdragets andra insatser bidragit till viljan att rösta i sametingsvalet och/eller viljan att engagera sig i demokratin på andra sätt?

Det gav mig mer information om vissa frågor som jag var dåligt påläst på.

Mycket lite.

Det har bidragit till ett engagemang och nyfikenhet.

För mig har det varit självklart att rösta i valet utan att ha läst ung och delaktig

Det är bra att rikta sig till ungdomar, man kan känna sig mer delaktiga.

Vet ej

Det har påverkat mig bra, det har definitivt fått mig att vilja rösta mer

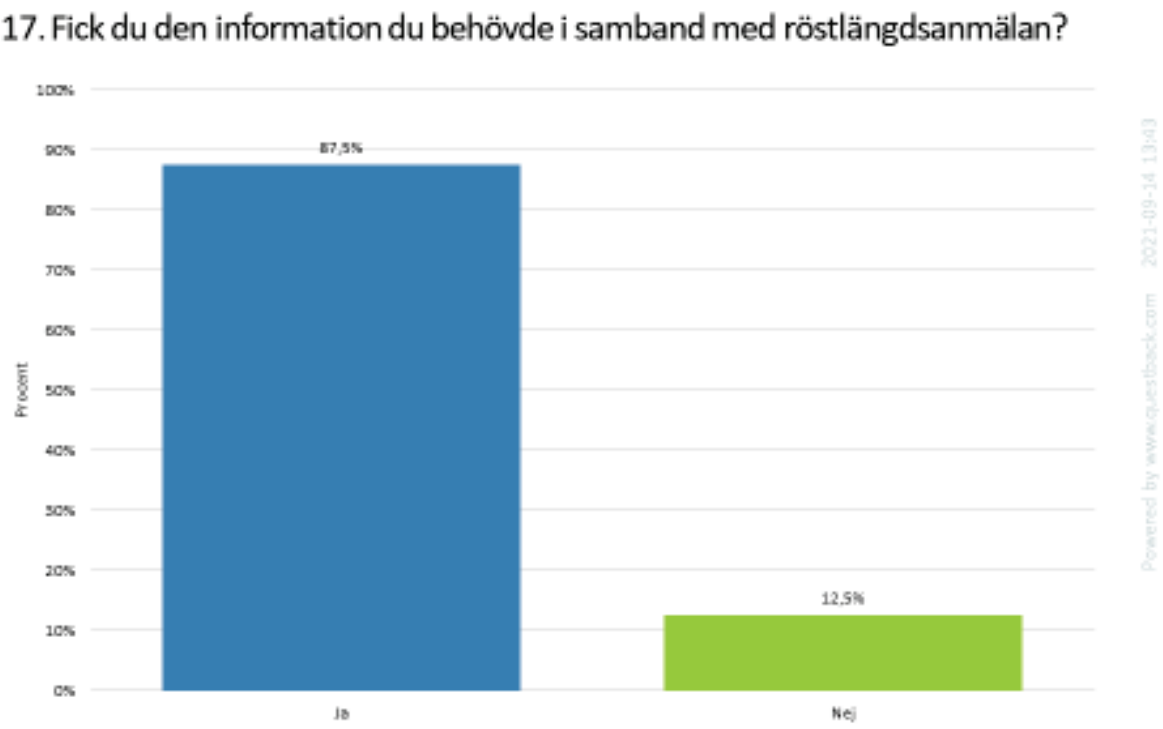
Jag tror att fler unga samer har velat rösta i sametingsvalet men det är fortfarande en stor minoritet som faktiskt gjort det

Rösta gör man ändå men engagemanget har inte stärkts av dessa insatser

Det är bra att uppmärksamma och informera om samisk politik men i slutänden är det upp till var och en att göra något av det man tar till sig. Förhoppningsvis vill jag tro att magasinet och insatserna lett till ett ökat valdeltagande och intresse bland samiska ungdomar.

I fråga 17 framkom att en majoritet av dem som svarade var nöjda med den information som de fick i samband med röstlängdsanmälan.

I samband med röstlängdsanmälan gick det ut information om anmälan på olika sätt, bland annat på webb, via annonsering och via sociala medier.

Fråga 18 specificerade att de unga respondenterna fick informationen om anmälan till sameröstlängden genom sociala medier, radio och TV, vänner och bekanta, vintermarknaden i Jokkmokk, föräldrar, på webben, via brev, samt att man kände till att anmäla sig innan informationen gick ut.

18. Hur fick du information om anmälan till röstlängden?

Sociala medier, andra medier så som radio/tv.

Vänner.

Vintermarknaden i Jokkmokk

På webben och som brev

Anmälde mig innan informationen gick ut. Men den nådde mig senare via sociala medier

Från mina föräldrar

Via min pappa

Brev på posten

Bekanta

Webb, sociala medier

Slutord

Demokratiuppdraget gav Sametinget möjlighet att under en viss tid fokusera på demokrati i ett samiskt sammanhang. Samtidigt pågår det kontinuerligt ett demokratiarbete hos Sametinget och i det samiska samhället. Under uppdraget har projektledaren fått frågan om hur unga samers engagemang ser ut och vilka är viktiga frågor för unga samer idag. Vilka frågor som är viktiga för unga samer är förstås en fråga som kan ges heterogena svar, men vid en workshop med unga samer från Sáminuorra konkluderade ungdomarna att de viktigaste demokratifrågorna kunde brytas ned och härledas till frågor som rörde: ”rätten till land och vatten”, ”klimat” och ”jämställdhet”. Trots att det inte är en vetenskaplig slutsats kan nog antas att representanter från den största ungdomsorganisationen i Sápmi, med de kunskaper som det innebär, har ett rimligt fog för sina slutsatser.

När det rör frågan om unga samers samhällsengagemang så visar forskning bl.a. att unga samer har ett högt intresse och ett högt politiskt engagemang.[55] Projektledarens samlade intryck är att det samiska civilsamhället bidrar med ett slagkraftigt och betydelsefullt engagemang i flera frågor som rör demokratin för unga samer. Samtidigt finns det förstås liksom i andra sammanhang människor som står utanför demokratin och dess processer och det är av flera anledningar av stor vikt att involvera fler till att känna sig delaktiga i demokratin. I samtal med unga samer framkommer ofta en hög kunskapsnivå med svåra och komplexa frågor. Som en ungdom från Sáminuorra konstaterade vid en workshop: ”det kan vara skönt att prata fritt och avslappnat om frågor som rör demokrati. Vi förväntas ofta i en tidig ålder ha stor kunskap i svåra och komplexa frågor” och det ligger nog mycket i det uttalandet, utifrån det komplexa demokratiska sammanhang som utifrån olika faktorer omgärdar samisk ungdom.

Det finns naturliga svårigheter med att kvantitativt kartlägga demokratin och dess utmaningar i ett samiskt sammanhang, eftersom det inte finns vetskap om det exakta antalet samer i Sverige. Det är därtill svårt att på ett systematiskt sätt komma i kontakt med de människor som exempelvis inte registrerar sig i sameröstlängden. Dessutom finns det personer som inte vill ange att de är samer på grund av den historia av förtryck och övergrepp som det samiska folket har utsatts för. Dessa personer är svåra att nå och det finns svårigheter med att kartlägga dessa delvis ”tysta röster”, vilket gör att delar av hela bilden faller bort.

Samerna är ett urfolk i Sverige med folkrättslig ställning. År 1977 bekräftade riksdagen samernas ställning som ett urfolk med folkrättsliga krav på en kulturell särbehandling i Sverige.[56] I regeringsformen 1 kap. 2 § stipuleras att det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas. Ur ett internationellt, perspektiv utgör FN:s urfolksdeklaration en av de viktigaste grundpelarna för samers rättigheter, tillsammans med flera andra betydelsefulla internationella ramverk.[57]

[55] samer.se/5878
[56] Prop. 1976/77:80, bet 1976/77:KrU43
[57] www.sametinget.se/142412

Sverige får samtidigt återkommande kritik från FN för sin behandling av urfolket samerna.[58] Urfolksrättens efterlevnad och brister i efterlevnaden av urfolksrätten påverkar i praktiken demokratin för det samiska folket. Samer utsätts i vardagen även återkommande för rasism, främlingsfientlighet och diskriminering.[59] Utan att dessa frågor blottläggs och behandlas så undermineras samers demokratiska rättigheter. Detta utgör, tillsammans med den betydande okunskapen i det svenska samhället, kring urfolket samerna och samiska förhållanden konkreta hot mot demokratiska möjligheter och rättigheter för urfolket samerna. Dessa hot mot demokratin kommer i flera fall från sammanhang utanför det samiska samhället och det är därför av vikt att de behandlas i ännu högre grad där.

I styrgruppen har politikerna i slutet av uppdraget påtalat vissa övergripande demokratiutmaningar för Sametinget som bl.a. handlar om behovet av ökade resurser till Sametingets verksamhet, behovet av ökat samiskt självbestämmande, samt den strama reglering som idag finns gällande Sametingets uppdrag.

Under denna mandatperiod hos Sametinget behandlas flera frågor som kan få återverkningar för den samiska demokratin. Processen med en sanningskommission, som ska gå till botten med de oförrätter och övergrepp som den svenska staten har begått mot urfolket samerna kan få betydelse när det gäller demokratin för det samiska folket, men det finns även andra frågor som har stor betydelse. Sanningskommissionen ska enligt regeringens pressmeddelande den 3 nov. 2021 (citat):

- Kartlägga och granska den politik som förts gentemot samerna och relevanta aktörers agerande vid genomförandet av den politiken
- Sprida kunskap om och öka den allmänna förståelsen för samernas historia och hur historiska oförrätter påverkar dagens villkor för samerna samt verka för att denna kunskap förs vidare till kommande generationer.
- Lämna förslag på åtgärder som bidrar till upprättelse och främjar försoning och ett livskraftigt samiskt samhälle.[60]

Dessa åtgärder kan ha potential att förändra demokratin för det samiska folket. Grundförutsättningen står dock klar: ett demokratiarbete som på allvar främjar urfolket samerna förutsätter att urfolksrätten placeras i centrum. Det är ett ansvar som ankommer på staten och följer av urfolksrätten.[61] Det är inte förrän urfolksrätten på allvar respekteras som demokratin i ett samiskt sammanhang främjas, förankras och försvaras.

[58] sverigesradio.se/artikel/7389264 www.svd.se/kritik-mot-bristande-samerattigheter-i-sverige
[59] www.do.se/download/18.277ff225178022473141e27/1618941270057/rapport-diskriminering-av-samer.pdf
[60] www.regeringen.se/pressmeddelanden/2021/11/sanningskommission-for-det-samiska-folket/
[61] www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/declaration-on-the-rights-of-indigenous-peoples.html

Referenslista

Externa referenser

Barnombudsmannen 2007. ”Rätten till delaktighet för samiska barn och ungdomar.” Ett samarbete mellan barnombudsmannen i Sverige och Finland, samt Barneombudet i Norge. Hämtad 2021-12-30: www.sametinget.se/4484

Diskrimineringsombudsmannen, 2008. ”Diskriminering av samer – samers rättigheter ur ett diskrimineringsperspektiv”. Hämtad 2021-12-30 från: www.do.se/download/18.277ff225178022473141e27/1618941270057/rapport-diskriminering-av-samer.pdf

Diskrimineringsombudsmannen 2021. Bristande tillgänglighet. Hämtad 2021-12-30 från: www.do.se/diskriminering/olika-former-av-diskriminering/bristande-tillganglighet-ar-diskriminering

Folkhälsomyndigheten 2021. Information om Covid-19. Hämtad 2021-12-30 från: www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/

Forum för levande historia, 2021. Rasism i Sápmi idag. Hämtad 2021-12-30 från: www.levandehistoria.se/fakta-fordjupning/olika-former-av-intolerans/rasism-mot-av-samer/rasism-i-sapmi-idag

Förenta nationerna, 2007. FN:s urfolksdeklaration. Hämtad 2021-12-30 från: www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/declaration-on-the-rights-of-indigenous-peoples.html

Internetstiftelsen, 2021. ”Svenskarna och internet 2021”. Hämtad 2021-12-30 från: www.internetstiftelsen.se/kunskap/rapporter-och-guider/svenskarna-och-internet-2021/

Internetstiftelsen, 2021. ”Svenskarna och internet 2021, digitala hjälpbehov och begrepp”. Hämtad 2021-12-30 från: www.svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2021/digitala-hjalpbehov-och-begrepp/?gclid=EAIaIQobChMIreG-ueOG9QIVhwWiAx3iEgXHEAAYASAAEgJz4PD_BwE

Kommittén Demokrati 100 år, 2021. ”Sametinget undertecknar deklaration för den stark demokrati” Hämtad 2021-12-30 från: vardemokrati.se/nyheter/sametinget-undertecknar-deklaration-for-en-stark-demokrati/

Kommittén Demokrati hundra år, 2021. Youtube-klipp på kanalen ”Vår demokrati”: ”Sametingets styrelseordförande Per-Olof Nutti undertecknar Deklaration för en stark demokrati”. Hämtad 2021-12-30 från: www.youtube.com/watch?v=KG1igMqYv4I

Kommittén Demokrati 100 år, 2021. Youtube-klipp på kanalen ”Vår demokrati”: ”Demokratistugan. Sametingets demokratiarbete.” Hämtad 2021-12-30 från: www.youtube.com/watch?v=_B5U1GAY1zc

Kulturdepartementet, 2020. ”Uppdrag till Sametinget att stärka samers förutsättningar att delta i demokratiska beslutsprocesser och i det demokratiska samtalet”. Hämtad från 2021-12-30: www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2020/04/uppdrag-till-sametinget-att-starka-samers-forutsattningar-att-delta-i-demokratiska-beslutsprocesser-och-i-det-offentliga-samtalet/

Kulturdepartementet, 2021. ”Sanningskommission för det samiska folket”. Hämtad 2021-12-30 från: www.regeringen.se/pressmeddelanden/2021/11/sanningskommission-for-det-samiska-folket/

Lokaltidningen, 2020. ”Demokratifrågor lyfts för unga samer”. Hämtad 2021-12-30 från: www.lokaltidningen.nu/2020-12-02/demokratifragor-lyfts-for-unga-samer

Lokaltidningen, 2021. ”Samisk kulturbuss på rull”. Hämtad 2021-12-30 från: www.lokaltidningen.nu/2021-09-30/samisk-kulturbuss-pa-rull

Länsstyrelsen Västerbotten, 2021. Facebook-inlägg. Tre frågor till Ylva Holmberg, projektledare för Sametingets demokratiuppdrag. Hämtad 2021-12-30 från: www.facebook.com/1066861813334420/photos/pb.100064563434779.-2207520000../4485892718097962/?type=3

Länsstyrelsen Västerbotten, 2021. Demokratistugans program i Dorotea. Hämtad 2021-12-30: www.lansstyrelsen.se/download/18.32230a4317a7603ca8c1fa9c/1628596469180/Demokratistugans_program_Dorotea_2021-08-10.pdf

Mänskliga Rättighetersdagarna 2021. Utställare: Sametinget. Hämtad 2021-12-30 från: www.invitepeople.com/public/companies/28529

Mänskliga Rättighetersdagarna 2021. Miniseminarium: ”Lärdomar från Sametingets demokratiuppdrag 2020-2021”. Hämtad 2021-12-30 från: www.invitepeople.com/public/seminars/30560

Regeringens proposition 1976/77:80, bet 1976/77:KrU43. Mer info: www.regeringen.se/artiklar/2015/06/samerna---ett-folk-och-urfolk/

SKR, 2021. E-utbildning om medborgardialog. Hämtad 2021-12-30 från: skr.se/skr/tjanster/evenemang/hittaevenemang/kalenderhandelser/eutbildningmedborgardialog.51605.html

Samiska veckan, 2021. Facebook-sida. Uppdateringar kring samiska veckan. Hämtad 2021-12-30 från: www.facebook.com/samiskaveckan/

Sorsele kommun, 2021. Facebook-inlägg om demokrativeckan. Hämtad 2021-12-30 från: www.facebook.com/Sorsele.Suorsan/posts/183326793940775

SR Sápmi 2020. ”Demokratikalender ska locka unga samer”. Hämtad 2021-12-30 från: sverigesradio.se/artikel/7613026

SR Sápmi 2020. ”Regeringen vill stärka unga samers delaktighet”. Hämtad 2021-12-30 från: sverigesradio.se/artikel/7452250

SR Sápmi, 2021.”Ungdomsrådet vädjar till sametingspolitikerna”. 2021-12-30 från: sverigesradio.se/artikel/ungdomsradet-vadjar-till-sametingspolitikerna

Sáminuorra, 2021. Youtube-film: ”Sáminuorra och SURs valdebatt inför Sametingsvalet 2021”. Hämtad från 2021-12-30: www.youtube.com/watch?v=zAR__pdbfL4&feature=youtu.be

Sveriges radio, 2020. ”Skarp kritik mot Sveriges samepolitik”. Hämtad 2021-12-30 från: sverigesradio.se/artikel/7389264

Svenska dagbladet, 2020. ”Kritik mot bristande samerättigheter i Sverige”. Hämtad 2021-12-30 från: www.svd.se/kritik-mot-bristande-samerattigheter-i-sverige

Svenska kyrkan, 2021. Ursäkt till det samiska folket. Hämtad 2021-12-31 från: www.svenskakyrkan.se/samiska/ursakt-till-det-samiska-folket

SVT Nyheter Norrbotten, 2021. ”Ökat valdeltagande trots pandemi”. Hämtad 2021-12-30 från: www.svt.se/nyheter/lokalt/norrbotten/okat-valdeltagande-trots-pandemi

SVT Sápmi, 2021. ”Sametinget och makten”. Avsnittet finns ej längre tillgängligt för allmänheten.

Webbriktlinjer.se/DIGG, 2021. Webbdirektivet. Hämtad 2021-12-30 från: webbriktlinjer.se/lagkrav/webbdirektivet/

Interna referenser

Sametingets hemsida

Sametinget, 2020. ”Sametingets strategi för internationellt arbete och samarbete”. www.sametinget.se/142412

Sametinget, 2021. ”Deklaration för en stark demokrati”. www.sametinget.se/156771

Sametinget, 2021. ”Demokrati i rörelse”. www.sametinget.se/160961

Sametinget, 2021. ”Demokratiuppdraget delrapport 1”. www.sametinget.se/156460

Sametinget, 2021. Magasin: ”Ung och delaktig”. www.sametinget.se/156462

Sametinget, 2021. ”Minister på digital demokratiturné”. www.sametinget.se/157146

Sametinget, 2021. Sametingets demokratiuppdrag. www.sametinget.se/demokratiuppdraget

Sametinget, 2021. ”Satsning för demokrati”. www.sametinget.se/156458

Sametinget, 2021. ”Talmansmöte för demokratins skull”. www.sametinget.se/156213

Sametinget, 2021. ”Tillgänglighet”. www.sametinget.se/158328

Sametinget, 2021. ”Tillgänglighetsredogörelse”. www.sametinget.se/tillganglighet

Sametinget, 2021. ”Valdeltagande 1993-2021”. www.sametinget.se/1059

Samer.se/Samiskt informationscentrum

Samiskt informationscentrum, 2021. www.samer.se

Samiskt informationscentrum, 2021. Reportagearkiv www.samer.se/reportagearkiv

Samiskt informationscentrum, 2021. ”Forskare: unga i röstlängden är politiskt intresserade och vill påverka samepolitiken”. Författare: Ylva Holmberg. www.samer.se/5878

Samiskt informationscentrum, 2021. ”Viktigast på sikt är att öka sametingets självbestämmande och inflytande”. Författare: Ylva Holmberg. www.samer.se/5879

Sociala medier

Sametingets instagramkanal: ”Sametinget_sve”

- www.instagram.com/sametinget_sve/

Sametinget, 2021. Allmänna val. Youtube-video.

- www.youtube.com/watch?v=6q13QyOKp18

Sametingets demokratipodd, 2021. Youtube-video.

- www.youtube.com/watch?v=Mv6PSbH67TY

Sametingets demokratiföreläsningar inför Sametingsvalet, 2021. Facebook-inlägg.

- www.facebook.com/events/1134272853713497/
- www.facebook.com/events/466765811324294/
- www.facebook.com/events/211406267103216/

Sametingsvalet – samiska och svenska, 2021. Textad. Youtube och Facebook.

- www.youtube.com/watch?v=3Jjghx9ItpE
- www.facebook.com/watch/?v=1102487190258470